

**Cumhuriyet Senatosu Üyesi Cevat Açıkalın ve 11 arkadaşının,
milletlerarası münasebetlerin yürütülmesi ve koordinasyonu hak-
kında kanun teklifi ve Ticaret, Maliye, Anayasa, Dışişleri ve
Plân komisyonlarından seçilen 3 er üyeden kurulu Geçici
Komisyon raporu (2/243)**

22 Şubat 1966

Millet Meclisi Başkanlığına

«Milletlerarası münasebetlerin yürütülmesi ve koordinasyonu hakkında kanun teklifi» miz, gerekçesiyle birlikte, ilişikte takdim kılınmıştır.

Gereğinin yerine getirilmesine yüksek müsaadelerini derin saygılarımızla rica ederiz.

Cumhuriyet Senatosu Üyesi <i>C. Açıkalın</i>	Kocaeli Milletvekili <i>N. Erim</i>	İstanbul Milletvekili <i>S. Sarper</i>	C. S. Afyon Üyesi <i>C. T. Karasapan</i>
Ordu Milletvekili <i>F. C. Erkin</i>	İstanbul Milletvekili <i>C. Kırca</i>	Manisa Milletvekili <i>E. Akça</i>	İzmir Milletvekili <i>S. İksel</i>
Çanakkale Milletvekili <i>C. Baban</i>	Ankara Milletvekili <i>İ. Seçkin</i>	Bursa Milletvekili <i>İ. Öktem</i>	Elâzığ Milletvekili <i>N. Ardaçoğlu</i>

Milletlerarası münasebetlerin yürütülmesi ve koordinasyonu hakkında kanun teklifi gerekçesi

GENEL GEREKÇE

I - Dış politika ve diplomasi :

Türkiye Cumhuriyetinin dış münasebetleri halen toplu bir şekilde yürütülmemektedir. Bu durum yarattığı mahzurları gidermek için hazırlanan bu kanun teklifinin genel gerekçesine, «dış politika» ve «diplomasi» mefhumlarının izahı suretiyle girmek zarureti mevcuttur.

Dış politika, bir devletin dış münasebetlerinde takibedeceği yolun ve yapacağı tercihlerin anahtarlarını tesbit etmek demek olup gayesi millî menfaatin korunmasıdır; bu anlam içinde, dış politika, zaman içerisinde özü itibarıyla değişikliğe uğramış bir mefhum değildir.

Buna mukabil, diplomasi, bir devletin veya milletlerarası kurulun, kısaca, milletlerarası hukuk sülhelerinin, diğer milletlerarası hukuk sülheleriyle yaptıkları bileümle temas ve tasarruflar ve bu temas ve tasarrufların yapılması sanatı anlamına gelir. Diplomatik işlemler arasında, bir devletin dış politikasıyla ilgisi pek uzak olan cari ve günlük tasarruflar yer aldığı gibi, dış politikanın uygulanması dolayısıyla diğer milletlerarası hukuk sülheleriyle yapılan temasların ve bu temasların gerektirdiği işlemlerin de diplomasi mefhumuna dâhil olduğu şüphesizdir. Bu temas ve işlemler ve bunların yapılması sanatı zaman ve hattâ mekân içerisinde geniş tahavvüller arz eder.

Her devlet millî menfaatlerini en iyi şekilde koruyacak bir dış politika tesbit etmek zorundadır. Bu anlamda dış politikanın vasıtaları arasında diplomasi sadece bir tanesidir. Gerçekten, askerî gücün geliştirilmesi, iktisadi potansiyelin artırılması gibi vasıtalar da diplomasinin yanısıra dış politikanın önemli vasıtalarındandır. Diplomatik faaliyetler, bu anlamdaki dış politikanın çerçevesinde, müşahhas hâdiselerin, ortaya çıktıkça halledilmesine dair kısa vâdeli tasarruflardır; buna karşılık,

dış politika, devlet var oldukça devam edecek ve günün şartlarına uygun olarak millî menfaatleri gözetmek üzere istikamet değiştirebilecek bir tasarruflar teselsülüdür.

İşte, dış politika ve diplomasi mefhumları arasındaki bu farklar ve bu irtibat noktaları, dış politikayı tesbit eden ve uygulayan merci ve makamlar arasındaki farklılıkları da izah eder. Gerçekten, dış politikanın tesbitindeki ve uygulanmasındaki diplomatik, askerî, iktisadi, kültürel ve sosyal unsurlar, dış politikanın modern devlette en yüksek Hükümet organı olan Bakanlar Kurulunca tesbit edilmesini gerektirir. Bunun gibi dış politikanın uygulanmasında da, Bakanlar Kurulu ve muhtelif bakanlardan kurulu veya muhtelif bakanların da katıldığı kurul ve komiteler, koordinatör rolünü oynamaktadırlar. Başbakanın, Bakanlar Kurulu ile diğer söz konusu kurul ve komitelerin koordinasyon vazifesini görmelerini sağlamakta Anayasadan doğan özel görevlerinin mevcud olduğu da bu vesile ile hatırlanmalıdır. Bu açıdan bakılınca, bütün bakanlıkların, kendi faaliyet sahalarının sorunları bakımından, dış politikanın tesbitinde ve bir kere tesbit edilmiş olan dış politikanın içerdeki ve dışardaki icaplarının yerine getirilmesinde rolü olduğu şüphesizdir.

Diplomatik görevin yürütülmesi ise, yukarıda izah olunan tarzda tesbit edilen dış politikanın çerçevesi içerisinde, milletlerarası hukuka nazaran Devlet Başkanına aittir. Devletin milletlerarası hukuk alanındaki işlemleri kâideten Devlet Başkanı tarafından veya onun adına yapılır. Milletlerarası hukukun gelişmeleri sonucunda, çok uzun bir süreden beri dışişleri bakanlarının ve daha sonra da başbakanların, Devlet Başkanı adına diplomatik temas ve işlemleri ipso jure yürütebilecekleri kabul edilmiştir. Gerçekten, bir şahsın Devlet Başkanlığı makamına gelmesi veya Başbakan veya Dışişleri Bakanı tayin edildiğinin usulüne göre yabancı devletlere ve milletlerarası kurullara tebliğ edilmesi, bu kimselerin devleti ilzam edici temas, beyan ve tasarruflarda bulunmaları için kâfi sayılır. Görülüyor ki, diplomatik faaliyet, bu açıdan iki veçhe arz eder: Bunlardan birincisi, Devletin dış münasebetler alanındaki görüşlerinin diğer milletlerarası hukuk sülheleri muvacehesinde açıklanması; ikincisi ise, bu şekilde dışarıya karşı resmen beliren dış politikanın dış alanda yürütülmesidir. Milletlerarası hukukun icapları, bu iki nevi diplomatik faaliyetin birbirinden ayrılmasını ve aynı şahıslarda temerküz etmesini gerektirir.

Devletin diplomatik fonksiyonunu ifa etmekle görevli bu şahıslardan yani devlet başkanı ile ona izafeten ipso jure hareket edebilecekleri kabul edilen Başbakan ve Dışişleri Bakanından gayri, diplomatik alanda devlet adına görüş ve irade beyanında bulunan diğer şahıslara diplomatik ajan denilir. (Aynı neviden görüş ve irade beyanlarını daha dar bir alanda yapan ve konsüller ajan denilen şahıslardan burada ayrıca bahsedilmiyecek ve bunlar da geniş anlamıyla diplomatik ajan kategorisi içerisinde mütalâa edileceklerdir.) Aynı zamanda diplomatik statüyü haiz olan bu diplomatik ajanları da diplomatik misyon şefleri ve diplomatik misyon şeflerinin maiyeti olarak ikiye ayırmak gerekir. Diplomatik misyon şefleri, bu sıfatla devleti temsilen hareket edebilmek için, sefir sıfatını taşıyorlarsa, kendilerini gönderen devletin başkanı tarafından imzalanan ve ayrıca dışişleri bakanının da imzasını (consre - seing) taşıyan itimatnameyi haiz olmak ve bu itimatnameyi nezdinde akredite oldukları devletin başkanına tevdi etmek zorundadırlar; bunların atanması da daha önce nezdinde akredite edilecekleri devletin muvafakatının (agrément) alınmasıyla mümkündür. Sadece ad hoc maslahatgüzar unvanının taşıyan diplomatik misyon şefleri, dışişleri bakanı tarafından imzalanan ve nezdinde akredite olunan devletin dışişleri bakanına tevdi edilen bir kabine mektubunu vermek zorundadırlar. Bu şekilde gönderilen ve göreve başlıyan diplomatik misyon şefinin görevi başından geçici olarak ayrılması halinde ona vekâlet edecek olan şahsın ad intêrim maslahatgüzar olarak atanması ise bizzat diplomatik misyon şefi tarafından nezdinde akredite olduğu devletin dışişleri bakanına tevdi edilecek bir mektupla olmaktadır; ad intêrim maslahatgüzarların sadece belli alanlarda temas yetkisine sahip uzman müşavir ve ataşelerden olamayacağı ve genel temsil yetkisine sahip diplomasi mesleki mensuplarından olması da milletlerarası hukukun icaplarındandır. Görülüyor ki diplomatik misyon şefi, dev-

let başkanına veya dışişleri bakanına veyahut bizzat diplomatik misyon şefine izafeten ve özel usul ve merasim dairesinde tanzim ve tevdi edilen bir resmî diplomatik belge sayesinde temsilci sıfatını kazanabilmektedir.

Diplomatik misyon şefinin maiyetinde çalışan memurlar ise, rütbe ve dereceleri ne olursa olsun ona izafeten görev yapan ajanlardır; bu sebeptendir ki bunların tâyininde, sefirlerin tâyininin aksine, nezdinde akredite olunan devletin peşin muvafakatını istihsâl etmeğe - bâzı memleketlerde askerî ataşeler için bâzı istisnalar mevcut olmakla beraber - lüzum görülmemektedir.

Yabancı diplomatik misyon şefinin haiz olduğu itimatname veya kabine mektubu, hâmilinin «devlet başkanı ve hükümet namına her türlü beyanı yapmağa yetkili kılındığını» tasrih eder. Türkiye Cumhurbaşkanına adına tanzim edilen itimatnameler ile Türkiye Dışişleri Bakanı adına tanzim edilen kabine mektupları da, Milletlerarası hukuk ve tatbikata uygun olarak bu kaydı ihtiva eder. Bundan çıkan netice şudur ki, diplomatik misyon şefinin görevlendirdiği maiyetindeki diplomatik ajanlar da ona izafeten aynı yetkiyi haizdirler. Bununla beraber, bunlardan, diplomatik misyon şefinin akredite olduğu devletin dışişleri bakanlığına sadece belli işlerle uğraşacağı resmen tebliğ edilen ajanlar, ezcümle, müşavir ve ataşe unvanının taşıyan ajanlar, sadece - ve diplomatik misyon şefine izafeten - söz konusu alanda beyanda bulunmak yetkisine sahiptirler. Pek tabiidir ki bir sefarette bir askerî ataşenin mevcudiyeti sefiri askerî alanda beyanda bulunmaktan alıkoyamaz; bunun gibi, bir sefarette bir malî müşavirin ve bir ticaret ataşesinin bulunması da, sefiri bu alanlarda beyanda bulunmaktan ve nezdinde akredite olduğu devletin dışişleri bakanı, başbakanı, devlet başkanı veya bunların yetkilendirdiği diğer diplomatik ajanların o devlet adına yapacakları beyanları bu alanlarda dahi tebellüğ etmekten alıkoyamaz.

Diplomatik misyon şefleri ve maiyetleri daimî diplomatik ajan vasfını taşıdıkları halde, bunların yanısıra, belli konular için yetkilendirilen geçici diplomatik ajanlar da mevcuttur. Bu geçici diplomatik ajanlar da kendilerini tâyin eden devlet başkanının dışişleri bakanınca da imzalanan bir salâhiyetnamesini veya sadece dışişleri bakanının bir kabine mektubunu haiz olmak gerekir. Geçici diplomatik ajanların maiyetindeki aynı vasıftaki diplomatik ajanlar da, onun maiyetindeki heyete dâhil oldukları karşı tarafa resmen bildirilmekle, söz konusu resmî belgeyi haiz olan ajana izafeten temsil yetkisine sahibolurlar; bunlar dahi, yapılan tebligatla, genel temsil yetkisine veya sadece belli alanlarda temsil yetkisine sahip kılınabilirler.

Bir milletlerarası andlaşmanın parafe edilmesi, imza edilmesi, tevdi veya teati edilmesi söz konusu ise, milletlerarası hukuka göre, bu andlaşma ile ilgili devlet nezdinde akredite sefir dahi olsa, bu işle görevlendirilecek olan kimselere ayrı bir salâhiyetnamenin yukarıda belirtilen şekilde verilmesi gerekmektedir.

Buraya kadarki izahlarımızı özetlemek icabederse, bundan çıkan sonuçlar şunlardır :

1. Devlet Başkanı, - ve ona izafeten - Başbakan ve Dışişleri Bakanı, ayrıca yetkilendirilmelerine lüzum olmaksızın her konuda Devlet adına diplomatik beyanlarda bulunmak ve bu gibi beyanlara muhatabolmak yetkisine sahiptirler; Dışişleri Bakanlığı memurları da Dışişleri Bakanına izafeten aynı yetkiye sahiptirler.

2. Diplomatik misyon şefleri, bu sıfatı taşıdıklarına dair resmî belgeyi tevdi etmiş olmak şartıyla, her konuda Devlet adına diplomatik beyanlarda bulunmak ve bu gibi beyanlara muhatabolmak yetkisine sahiptirler.

3. Diplomatik misyon şeflerinin maiyetinde bulunan ve görevinin niteliği genellikle arz eden diplomatik ajanlar da diplomatik misyon şefine izafeten her konuda Devlet adına diplomatik beyanlarda bulunmak ve bu gibi beyanlara muhatabolmak yetkisine sahiptirler.

4. Diplomatik misyon şeflerinin maiyetinde bulunan ve görevi sadece belli bir sahaya inhisar ettiği bildirilmiş olan diplomatik ajanlar ise diplomatik misyon şefine izafeten sadece o sahada diplomatik beyanlarda bulunmak ve bu gibi beyanlara muhatabolmak yetkisine sahiptirler.

5. Geçici diplomatik ajanlar, sadece kendilerine verilen görevi gösteren resmî belgenin sınırları içinde Devlet adına diplomatik beyanlarda bulunmak ve bu gibi beyanlara muhatabolmak yetkisine sahiptirler.

6. Geçici diplomatik ajanların maiyetleri arasında da, onları yetkilendiren resmî belgenin sınırları içinde ona izafeten genel temsil yetkisine sahibolanlar ile sadece bâzı konularda temsil yetkisine sahibolanlar vardır.

7. Milletlerarası andlaşmalarla ilgili tasarrufların yapılması hususunda Devlet Başkanı ayrıca bir salâhiyetname ile yetkilendirilmesine lüzum olmaksızın milletlerarası hukuk plânında genel yetki sahibidir.

Bu tasarrufların yapılması ile ilgili olarak Devlet Başkanının dışında herkesin - Başbakan ile Dışişleri Bakanı dâhil - Dışişleri Bakanının da her halde imzasını taşıyan resmî belge ile özel surette yetkilendirilmesi gerekir.

II - Diplomatik temsil vahdeti :

Yukarda verilen izahat, bir milletlerarası hukuk süjesinin, ezcümle, bir Devletin milletlerarası hukuk alanında ve diğer milletlerarası hukuk süjeleri muvacesesinde temsil edilirken bu temsil keyfiyetinde mevcudolan vahdeti de ifade etmektedir.

Bu vahdet, hukuk nazariyesi bakımından, bir milletlerarası hukuk süjesi olarak yaptığı bütün tasarrufların Devlet Başkanına izafe edilmesi ile sağlanmaktadır.

Dışişleri Bakanlığı ise, Devlet Başkanı ile Başbakanın milletlerarası bir hukuk süjesi olarak Devleti temsil ederken yaptıkları tasarruflarda onların kitabeti, kaçılarıyası olması ve bu kitabet vazifesini genel olarak haiz bulunması suretiyle, idari bakımdan aynı vahdeti gerçekleştiren temel vasıta olmaktadır. Dışişleri Bakanlığı, bu vasıtle, aynı zamanda yurt dışındaki temsil vahdetinin de idari vasıtası olmaktadır. Gerçekten, yabancı devletler ve milletlerarası kurullar nezdindeki diplomatik ve konsüler misyonların Dışişleri Bakanlığına bağlı bulunması ve belli konularda temas ile görevlendirilen geçici temsilcilerin veya heyetlerin salâhiyetnamelerinin de Dışişleri Bakanlığınca tanzim edilmesi ve bütün bu misyon, temsilci ve heyetlerin Hükümetin emir ve talimatını Dışişleri Bakanlığında almaları sayesinde, dış münasebetlerin, yurt içinde cereyan etsin veya yurt dışında cereyan etsin, bütününi belli bir Bakanlığın ve Bakanın göz altında bulundurması sağlanmış bulunmaktadır.

Bununla beraber, bir memlekette akredite yabancı diplomatik misyonların bütün temaslarını Dışişleri Bakanlığı ile yaptıklarını ve müteakibilen yurt dışındaki diplomatik misyonların da bütün temaslarını sadece oradaki Dışişleri Bakanlığı ile yaptıklarını sanmamak lâzımdır. Gerçekten, yabancı diplomatik misyonlar bâzı temaslarını Dışişleri Bakanlığının peşin olarak verilen açık ve zımnî müsaadesi ile diğer bakanlık ve kuruluşlarla da yapabilirler. Ancak, böyle bir temasın yapılabilmesi için her halde Dışişleri Bakanlığının peşin müsaadesine ihtiyacolduğundan, bu bakanlığın yabancı bir diplomatik misyonun diğer bir bakanlık veya kuruluşla yaptığı temastan zamanında haberdar olması imkânı da sağlanmış olur. Dışişleri Bakanlığının bu konuda açık müsaadesi yabancı diplomatik misyonun müracaatı üzerine verilebilir. Bâzı şıklarda Dışişleri Bakanlığının müdahalesi müsaade şeklinde değil; fakat, sadece temasın yapılabilmesi için gerekli aracılığın yapılması şeklinde olur; yabancı diplomatik misyon şeflerinin Başbakanla görüşmeleri ve - büyükelçiler hariç - diğer yabancı diplomatik misyon şeflerinin Devlet Başkanının huzuruna kabul edilmeleri, ancak Dışişleri Bakanlığı Protokol Dairesi vasıtasıyla randevu almalarıyla mümkündür. Ancak büyükelçiler Devlet Başkanından doğrudan doğruya huzura kabul edilmelerini talebedebilirler; bu takdirde de, Parlömanter rejimlerde Devlet Başkanının büyükelçiyi huzuruna kabulü daima Dışişleri Bakanının veya yüksek dereceli bir Dışişleri Bakanlığı memurunun da bulunduğu bir görüşme sırasında olur.

Dışişleri Bakanlığının yabancı diplomatik misyonların diğer bakanlık ve kuruluşlarla temas etmelerine müsaade etmesinin zımnî şekli, askerî ataşelik, malî müşavirlik veya ataşelik, ticaret, basın, kültür, tarım, sanayi, çalışma, enerji ve saire gibi belli alanlarda müşavirlik veya ataşelik kurulmasına müsaade etmesiyle mümkündür. Bu takdirde, bu gibi müşavir ve ataşeler teknik ko-

nularda veya andlaşmaların uygulanmasında Dışişleri Bakanlığının dışındaki bakanlıklarla temas edebilirler. Yabancı diplomatik misyonların bu gibi müşavir ve ataşeler vasıtasıyla yurt içinde yaptıkları temaslardan Dışişleri Bakanlığı diğer bakanlık ve kuruluşlar tarafından daima malûmattar tutulur ve bu temaslara giren konularda Dışişleri Bakanlığı, diplomatik misyon şefi veya maiyetinde genel temsil yetkisine sahip diplomatik ajanlarla daima gereken temaslara yapabilir. Bir Devletin yabancı memleketlerdeki kendi diplomatik misyonlarındaki bu gibi müşavir ve ataşelerin temaslardan Dışişleri Bakanlığının bilgi sahibi olması ise, bütün bu müşavir ve ataşelerin diplomatik misyon şefinin emri altında olması ve bağlı oldukları bakanlıklarla yapacakları yazışmaların sadece teknik veya idari hususlara - ve diplomatik misyon şefinin malûmatı tahdında - munhasır kalmasıyla temin edilir. Bu gibi müşavir ve ataşelerin yaptıkları temaslara sonucunda iki Devlet arasında resmî bir andlaşma yapılması bahis konusu ise, bu andlaşmanın resmen tahassülü de Dışişleri Bakanlığının vereceği salâhiyetname üzerine imkân dâhiline girer. Bunun gibi, Dışişleri Bakanlığı dışındaki bakanlıklara mensup memurların belli konularda temas yapabilmeleri de, bu temaslara daha önce Dışişleri Bakanlığı kanalıyla veya diplomatik misyonlar kanalıyla tertiplenmesiyle mümkündür.

Bütün bu esaslar bilhassa XVIII nci Asrın sonundan beri milletlerarası hukukta ve tatbikatta sıkı sıkıya yerleşmiştir. Nitekim, 16 Nisan 1961 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun bir kararı üzerine akdedilen bir konferansta hazırlanmış olup memleketimizin de Taraflar arasında bulunduğu «Diplomatik münasebetlere dair Viyana Konvansiyonu» nda bu kurallar aynen yer almıştır. Gerçekten, söz konusu Konvansiyonun 41 nci maddesinin 2 nci fıkrası aynen şöyledir : «Akredite eden Devletin misyonuna mevdu olup akredite edilen Devletle intacedilecek her türlü resmî işler, akredite edilen Devletin Dışişleri Bakanlığı veya onun kanalı ile yahut mutabık kalınacak muayyen bir bakanlıkla halledilir.» Bundan başka, yabancı bir Devlet nezdinde akredite sefire bağlı olmıyan bir misyon tesisi milletlerarası hukukta asla bahis konusu değildir; o kadar ki, elçilik bürolarının tek bir binaya sığmayıp muhtelif binalara yerleşmesi zarureti halinde dahi, akredite olunan Devletin peşin müsaadesinin alınması gerektiği, mezkûr Konvansiyonun 12 nci maddesinde ifade edilmiştir.

Klâsik diplomasinin müessesesi olan büyükelçilik ve elçiliklerin yanısıra, ilk defa Milletler Cemiyeti ile birlikte ortaya çıkan «Parlâmanter diplomasinin» müesseseleri olan daimî temsilcilikler için de, temsil vahdeti aynı derecede vârittir. Bu daimî temsilcilikler milletlerarası hukuk süjesi olan milletlerarası kurullar nezdinde kurulmaktadırlar. Bu daimî temsilciliklerin şefleri bâzı hallerde ilgili milletlerarası kuruldan ağreman alınması suretiyle atanmakta; bâzı hallerde ise bu formaliteye lüzum görülmemektedir. Bunların mensuplarının diplomatik muafiyet ve imtiyazları ise, bu kurulun, arazisi üzerinde yerleştiği Devletle yaptığı bir andlaşmadan doğmaktadır. Daimî temsilciliklerin başında bulunan şefler, milletlerarası kurumun en yüksek dereceli memuruna hitaben Dışişleri Bakanınca yazılan kabine mektuplarıyla atanırlar. Bu milletlerarası kurumlar nezdinde daimî temsilcilik açılması, bunların statülerinin buna müsaidolmasına bağlıdır. Bâzı milletlerarası teşekküllerin idare kurullarında belli bakanlar ipso jure üye olduklarından bunlar nezdinde daimî temsilcilik açılmaz ve bu kurullarla Devletin yazışmaları o kurulun merkezinin bulunduğu yerdeki sefaret kanalıyla yürütülür.

Statüleri gereğince belli bakanlıklarla münasebette bulunacağı açıkça belirtilen milletlerarası kurullar dışında kalan kurullar nezdinde açılan daimî temsilcilikler, ileri diplomatik servislere sahip bütün memleketlerde Dışişleri Bakanlığına bağlıdırlar ve Hükümetin emir ve talimatını bu bakanlık kanalıyla alırlar. Bu gibi daimî temsilcilikler nezdinde muhtelif bakanlıkların memurları müşavir veya ataşe sıfatıyla bulunabilir ve bunlar tıpkı sefaletlere bağlı müşavir ve ataşeler gibi daimî temsilcilik şefine bağlı olarak çalışırlar; bunların teknik ve idari konularda kendi bakanlıklarıyla daimî temsilcilik şefinin bilgisi altında yazışma yetkileri bulunabilir.

Bütün dış diplomatik teşkilâtın böylelikle Dışişleri Bakanlığına bağlı olması sayesinde, bu bakanlık, son derecede değişik ve geniş sahalara yayılmış olan diplomatik tasarrufları, birbirleriyle münasebetleri bakımından ayarlamak imkânına kavuşur. Milletlerarası hayatta, belli bir alanda bir diplomatik tasarrufun yapılması veya yapılmaması, çok kere diğer bir alanda bir diplomatik tasarrufun yapılması veya yapılmamasıyla yakından ilgilidir. Bunları, yani bu ilgileri, bu tasarrufların iç veçheleriyle ilgili bakanlıkların tek başlarına görebilmeleri mümkün olamaz. Bu konuda Hükümete gereken tavsiyeleri yapmak, diplomatik münasebetlere bütün veçheleriyle bakan Dışişleri Bakanlığına ait bir görevdir. Yine bu sayede, Dışişleri Bakanlığı, bir yandan, Devlet merkezinde bulunan diplomatik misyonlarla temaslarını; diğer yandan da, dış diplomatik misyonlarımızın yabancı devletler ve milletlerarası kurullarla temaslarını ayarlamak imkânını bulur. İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilâtı nezdinde belli bir konuda yapılan bir teşebbüsten NATO nezdindeki Daimî Delegeğimizin, Avrupa İktisadi Topluluğu nezdindeki Daimî Delegeğimizin, Avrupa Konseyi nezdindeki Daimî Delegeğimizin, Birleşmiş Milletler nezdindeki Daimî Delegeğimizin, Birleşmiş Milletler Avrupa Ofisi nezdindeki Daimî Delegeğimizin ve bu milletlerarası kurullarda üye olan yabancı devletler nezdinde akredite sefaretlerimizin bilgi sahibi olmaları ve her derecedeki teşebbüslerini aynı istikamette ayarlamaları lüzumu aşikârdır.

Pek tabiidir ki, Dışişleri Bakanlığının bu vazifeleri görebilmesi, milletlerarası münasebetlerin iç inikaslarnın ancak belli veçheleriyle ilgili olan Bakanlık ve diğer kuruluşlarla dâhilde geniş bir işbirliğinde bulunmasını gerektirir. Bu işbirliğini ve ahengi sağlamak ve murakabe etmek, pek tabiidir ki, Başbakanı düşen bir vazifedir. Bu işbirliğin esasları dairesinde muhtelif bakanlıklar arasında çıkacak ihtilâflar, Bakanlıklararası Kurul ve komitelerde ve nihayet, Bakanlar Kurulunda çözülmür. Böylelikle, hem dış münasebetlerin iç inikâslarıyla ilgili bakanlıkların yetkileri mahfuz tutulmuş olup; hem de dış münasebetlerimizin bütün veçhelerine bir açıdan bakmak ve bunları değişik milletlerarası hukuk süjeleriyle ilgili olarak ve mahiyetleri arasında mevcut farklılıkları tartmak suretiyle dış münasebetlerimizden hâsıl olacak millî menfaati azamî verimliliğinde tutacak surette ölçmek ve ayarlamak imkânı hâsıl olur.

Dış temsil vahdetinin hukukî esaslarını cerh için milletlerarası tatbikatta ileri sürülebilecek birkaç misal, hakikatte, milletlerarası hukuk kurallarının ihlâli veya hiç değilse, ihmali mahiyetini taşıyan olaylardan ibarettir. Dış temsil vahdetinin idari sebeplerini, aynı şekilde anlamayan devletler ise, pek azdır ve her halde diplomasi tecrübesi bakımından misal olarak alınmazlar.

III - Memleketimizdeki tatbikat :

Memleketimizde dış münasebetlerimizin idaresinde Dışişleri teşkilâtının kuruluşundan beri yukarıda izah edilen beynelmilel tatbikata tamamiyle uygun hareket edilmiştir. 31 Mayıs 1949 da Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilâtının kurulmasına kadar devam eden bu devrede, Dışişleri Bakanlığının dış alanda temas, müzakere ve andlaşma akdi yetkileri tam idi. Bu durum, pek tabiidir ki, dış münasebetlerin muhtelif iç veçheleriyle ilgili bakanlıklarla gerekli koordinasyonun yapılmasını önlemiyordu. Ancak, bu devre zarfında hukukî ve idari bakımlardan dış temsil vahdeti konusunda iç mevzuat ve tatbikatımızla milletlerarası hukuk ve tatbikat arasında tam bir muvazilik mevcuttu.

31 Mayıs 1949 da bir kanunla Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilâtı kuruldu. Bu teşkilât, Marshall Plânının tatbikatiyle istigal etmek üzere vücade getirilmişti. Bu maksatla, Avrupa İktisadi İşbirliği Teşkilâtı işleriyle bu teşkilât uğraşıyor ve bu milletlerarası kurum nezdindeki Delegeşyonumuz da bu teşkilâta bağlı bulunuyordu. Ayrıca, bu teşkilât, Ankara'daki Amerika Birleşik Devletleri Büyükelçiliğine bağlı İktisadi Yardım Teşkilâtıyla teknik temasları yürütmek ve bu Yardım Teşkilâtının diğer Türk daireleriyle temaslarında kanal vazifesini görmekle görevliydi. Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilâtı, 4 Haziran 1952 günü kabul edilen bir kanunun yürürlüğe girmesine kadar bir Devlet Bakanlığına bağlı idiyse de, Teşkilât Genel Sekreterinin aynı

zamanda Dışışleri Bakanlığı Genel Sekreter İktisadi İşler Yardımcısı olması sebebiyle, gerek bu teşkilât, gerek ona bağlı olan delegasyonun Dışışleri Bakanlığı ile irtibatı çok yakından muhafaza edilmiş oluyordu.

Ancak, Teşkilâtın başında bir Devlet Bakanının bulunuşu bâzı gecikmelere ve ihtilâflara sebebiyet verdiğinden, 4 Haziran 1952 tarihli Kanunla Teşkilât sadece Dışışleri Bakanlığı Genel Sekreter İktisadi İşler Yardımcısına değil; fakat, aynı zamanda, Dışışleri Bakanına bağlandı. Böylelikle, 31 Mayıs 1949 dan önceki durum tam olarak avdet etmiş oluyordu.

Bilhassa 1954 ten itibaren, Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilâtının Dışışleri Bakanlığına bağlanmasının bâzı mahzurları görülmeye başlandı. Gerçekten, Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilâtı, sadece dış temas ve müzakereleri belli bir alanda yürütmekle kalmıyor; aynı zamanda, bu dış temas ve müzakerelerin ve Amerikan iktisadi yardımı konusunda akdedilen anlaşmaların bir kısım iç tatbikatını da bizzat yapıyordu. Bu durum, bâzı siyasi sebeplerin de yardımıyla, iktisadi münasebetlerin iç veçheleriyle yakından ilgili ve Devletin iktisat politikasının hazırlanmasında temel payı olması gereken Maliye Bakanlığı ve Ticaret Bakanlığının ve hattâ zaman zaman diğer bâzı bakanlıkların yetki ve görev alanlarına yersiz müdahalelerin yapılması sonucunu doğurdu. Aslında yanlış olan husus, Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilâtı kurulurken, bu Teşkilâta belli bir alanda dış temas ve müzakereleri yürütmek görevinin yanında bâzı dahilî muameleleri yapmak yetkisinin de verilmiş olmasıydı. Hakikatte yapılması gereken şey, dış temas ve müzakere yetkilerini Dışışleri Bakanlığında bırakırken, bir koordinatör teşkilât tarzında, bir Devlet Bakanlığına ve tercihan Maliye Bakanlığına bağlı olarak bu daireyi kurmaktan ve böylelikle dahilî muamelelerin bir kısmını yapma yetkisinin de Dışışleri Bakanlığına intikalini önlemekten ibaretti.

Bu yersiz müdahalelerin bir reaksiyonu olarak çıkarılan 6 Temmuz 1960 tarihli ve 13 sayılı Kanun ise, bir ifratın bir tefrite çevrilmesini ifade ediyordu. Bu kanuna göre, Dışışleri Bakanlığı. iktisadi alanda bütün temas, müzakere ve anlaşma akdi yetkilerinden mahrum bırakılıyor ve bu yetkiler - Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilâtının kendisine bağlandığı - Maliye Bakanlığı ile Ticaret Bakanlığı arasında paylaşılıyordu. Mezkûr 13 sayılı Kanun, daha da ileriye giderek, büyükelçilik ve elçilikler nezdinde o zamana kadar mevcut ticaret müşavir ve ataşeleriyle malî müşavirleri iktisadi misyonlar halinde teşkilâtlandırıyor ve bu misyonları, kanunun sarîh ve özel bir hükmiyle, diplomatik misyon şeflerine bağlı olmaktan çıkartıyor ve Maliye Bakanlığınca tâyin olunan bir memurun emrine veriyordu.

Bu kanun, pek çok bakımlardan sakat esaslar getirmiştir.

Evvelâ, bu kanun sonucunda, milletlerarası hukuk ile iç hukuk arasında muhafazası zarurî muvazilik ortadan kalkmıştır. Milletlerarası hukuk gereğince Dışışleri Bakanı ve Dışışleri Bakanlığı ile iktisadi konular dâhil her konuda temas etmeye kendilerini milletlerarası hukuk gereğince yetkili sayan Ankara'daki diplomatik misyonlar, Dışışleri Bakanlığını bâzı iktisadi konularda kendileriyle temas edemez veya temas etmesine imkân bırakmıyacak bir bilgisizlik içinde bulmuşlardır. Bunun gibi, yabancı memleketlerdeki Türk sefaretleriyle milletlerarası hukuk gereğince her konuyu konuşabilecek olan yabancı Dışışleri bakanlıkları, sefaretlerimizi bu konularda tamamiyle bilgisiz bulmuşlardır.

Saniyen, bu durum, pek büyük idari mahzurlar yaratmıştır.

Bir kere, söz konusu iktisadi misyonların, milletlerarası hukuk bakımından diplomatik misyonlardan ayrı sayılmasını, yabancı memleketler kabul etmediklerinden, bu iktisadi misyonlar o memleketlere karşı sefaret bünyesi içindeymiş gibi gösterilmişler; ancak, çok kere, iktisadi misyon şefleri ile diplomatik misyon şefleri arasında nezdinde bulunulan Devlet ile olan ve bir kül teşkil eden münasebetlerimizin yürütülmesinde türlü ihtilâflara raslanmıştır. Bâzı hallerde, Maliye Bakanlığınca tâyin edilen memurlar, beynelmilel muahedeler gereğince bağlı olmaları gereken Türk diplomatik misyonuna bağlı olmadıklarından (meselâ, Cenevre'de GATT nezdindeki Maliye Bakanlığı memurları gibi); bunların, diplomatik imtiyaz ve muafiyetlerden istifade ettirmeleri mümkün olamamıştır.

Ancak, en büyük mahzur, dış iktisadi münasebetlerimizin yürütülmesinde doğan koordinasyon yokluğu olmuştur. Çok kere, İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilâtı nezdinde Maliye Bakanlığınca idare edilen delegasyonumuzun oradaki diğer Devletler delegasyonlarıyla veya teşkilâtın genel sekreterliği ile yaptığı temaslardan, bu temaların konularıyla ilgili devletler ve milletlerarası kuruluş nezdinde akredite diplomatik misyonlarımızın haberi dahi olmamış ve böylelikle, esasen Dışişleri Bakanlığı kadar dış misyona sahibolamayacak olan Maliye Bakanlığı her yere iktisadi misyon yetiştiremediğinden, Dışişleri Bakanlığının dış teşkilâtının iktisadi menfaatlerimizin korunmasında tam kapasitesiyle çalıştırılması mümkün olamamıştır. Halbuki, diplomatik münasebetlerin idaresinde başarı, muhtelif kançılıyaların, içerde ve dışarda, kendilerini ilgilendirebilecek en ufak teferruat konularından dahi zamanında haberdar olmalarını gerektirir.

Bundan da önemli olarak, sefaretlerimizin akredite olduğu devletler nezdinde, büyükelçi ve elçilerimizin yapabilecekleri ve ancak onlara tanınan bâzı yüksek seviyedeki temas imkânlarından mahrum olan müşavir ve ataşeler eliyle, görüşlerimiz, gereken tesirlilikle savunulamamıştır.

Kaldı ki söz konusu 13 sayılı Kanun bütün icaplarıyla tatbik de edilememiştir. Bunun neticesi olarak, dış iktisadi münasebetlerimizin idaresinde tam bir dağınıklık hâkim olmuştur. Gerçekten, ticari alandaki temas ve müzakere yetkisi Ticaret Bakanlığı, kredi ve yardımlarla ilgili temas ve müzakere yetkisi Maliye Bakanlığınca aid olduğu halde, Türkiye'ye yardım konsorsiyumunun kurulmasının yüksek siyasi önemi ve bu konudaki temaların çok yüksek seviyede ve zaman zaman Kuzey Atlantik Konseyinde yapılması zarureti karşısında bu konsorsiyumun kurulması hakkındaki temas ve müzakereler Dışişleri Bakanlığınca yürütülmüştür. Bunun gibi, Türkiye'nin Avrupa İktisadi Topluluğu ile bir ortaklık Andlaşması akdetmesi sonucunu doğuran bütün müzakereler, mezkûr 13 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce ve sonra Dışişleri Bakanlığı eliyle yürütülmüştür. NATO ve CENTO içindeki biçümle iktisadi konular da Dışişleri Bakanlığı kanalıyla idare edilmeye devam olunmuştur. Bunun gibi Birleşmiş Milletler Teşkilâtı ve bu teşkilâtın ihtisas kuruluşlarıyla - GATT hariç - bütün iktisadi temas ve müzakereler yine Dışişleri Bakanlığı kanalıyla yürütülmüş ve Avrupa Konseyi içindeki iktisadi münasebetlerimiz için de aynı husus vârit olmuştur. Dünya ticaret konferansı ile ilgili işler de Dışişleri Bakanlığınca yürütülmüştür. İktisadi ve teknik yardımla ilgili temas ve müzakerelerden sadece İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilâtı, dünya para fonu, Dünya Kalkınma Bankası ve Amerikan yardımı ile ilgili olanlar Maliye Bakanlığınca yürütüldüğü halde, diğer milletlerarası kurumlar ve yabancı devletlerle ilgili yardımların Dışişleri Bakanlığı kanalıyla idare edilmesine devam edilmiştir. Nihayet, 1963 te yürürlüğe giren bir kanunla Avrupa İktisadi Topluluğu nezdinde kurulan daimî temsilcilik de Dışişleri Bakanlığınca bağlı olarak teşkil edilmiştir. Bundan başka, bâzı önemli ticari müzakereler de Dışişleri Bakanlığının nezareti altında yürütülmüştür.

Bu dağınıklığı önlemek amacıyla, 1962 yılı başında bir Bakanlıklararası Dış İktisadi Münasebetler Komitesi, bir Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle kurulmuş ve bu komitede bir Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısının riyasetinde veya onun yokluğunda Başbakanlık Devlet Plânlama Teşkilâtı müsteşarının riyasetinde Dışişleri, Maliye ve Ticaret bakanlıkları temsilcileriyle Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası temsilcisinin bir araya gelmeleri ve dış iktisadi münasebetlerle ilgili konuların bu komitede bir dereceye kadar koordine edilmesi imkân dâhiline girmiştir. Bu komitenin daimî sekreterinin, kararnamenin mahsus bir hüküm icabı, komitenin üyesi sıfatını da taşıyan bir Dışişleri Bakanlığı memuru olması, Dışişleri Bakanlığının bu alandaki fiilî yetkilerinin, kısmen dahi olsa, iadesi neticesini doğurmuştur. Aynı zamanda, tatbikattaki, aksaklıklar neticesinde, dış memleketlerde açılan iktisadi misyonlar, hukukan yine de diplomatik temsilciden müstakil görünmekle beraber, - söz konusu 13 sayılı Kanuna aykırı olarak Maliye Bakanlığınca yapılan bir yönetmelikle - diplomatik misyon şefiyle daha sıkı bir işbirliğine sevk edilmişlerdir. Nihayet, dış krediler ve yardımlar için yüksek seviyede temas yapılmasına ihtiyaç hâsıl olan hallerde, Dışişleri Bakanlığının ve hariçteki büyükelçi ve elçilerimizin görevlendirilmesi de sık sık vukua gelmeye başlamıştır.

Nihayet, 31 Mayıs 1963 tarihli ve 244 sayılı Kanunla, Dışişleri Bakanlığı dışındaki bakanlıkların bizzat yapageldikleri andlaşmaların, milletlerarası hukuk ve tatbikat ve Anayasa tatbikatı bakımından Dışişleri Bakanlığının hukukî süzgecinden geçmesi sağlanmıştır.

IV - Kanun teklifinin amacı :

Bu kanun teklifinin amacı, milletlerarası hukuk ve tatbikatın ve milletlerarası münasebetlerin mahiyet ve bünyesinin icabı olarak, esasen gitgide fiilen tatbik mevkiiden kalkmakta olan söz konusu 13 sayılı Kanunun ilgasıdır. Bu suretle, Dışişleri Bakanlığına, bellibaşlı memleketlerde, ezcümle, Birleşik Amerika, İngitere, Fransa, İtalya, İsveç, Batı Almanya, Belçika, Holânda ve diğerlerinde olduğu gibi, genel müzakere ve etemas yetkisini iade ederken; Dışişleri Bakanlığından gayri bakanlıkların yetkilerinin her hangi bir müdahale ihtimalinin dışında mahfuz tutulması bilhassa gösetrilmiş ve bu maksatla, iç iktisadi işlemleri yerine getirmesi itibarıyla Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilâtı yine Maliye Bakanlığında bırakılmıştır. Ayrıca, dış iktisadi münasebetlerimizin muhtelif iç veçheleleriyle ilgili Bakanlıkların dış diplomatik misyonlarda temsil vahdeti esasını bozmadan temsil edilmeleri imkânının yanı sıra; dâhilde mevcut Bakanlıklararası Komite kanuni bir statüye kavuşturulmak suretiyle, Bakanlıklar servisleri arasında bu alanda son derecede zaruri olan koordinasyon sağlamış olmaktadır. Böylelikle, hem dış münasebetlerimizin bütününe belli bir bakanlığın yani Dışişleri Bakanlığının aynı açıdan bakması kabil olacak; hem de bakanlıklararası gerekli koordinasyon hiçbir yetki tedahülüne imkân bırakılmadan sağlanmış olacaktır. Bunun neticesinde, Ankara'daki diplomatik temsileciliklerine bağlı olarak yardım misyonları ve malî ve ticari ataşelikler ve çalışma ataşelikleri gibi ataşelikler bulunduran diplomatik misyonların, yukarıda izah edildiği şekilde, teknik bakanlıklarla teknik alandaki temasları da pek tabii olarak devam edecektir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Genel gerekçede arz edilen esaslara uygun olarak bu maddede, Dışişleri Bakanlığının genel temas ve müzakere yetkisine uymayan durumlar ortadan kaldırılarak, Türk millî hukukiyle milletlerarası hukuk arasındaki muvazelik kurulmaktadır.

Esasen, bu maddede yer alan hususlar Merkezi Hükümet Teşkilâtı Araştırma Proje Yönetim Kurulu raporunda da tavsiye edilmiş bulunmaktadır.

Madde 2. — Bu maddede, mevcut Bakanlıklararası Komite kanuni bir statüye kavuşturulmaktadır.

Madde 3. — Bu madde, diplomatik ve konsüler misyonların nasıl kurulacağını göstermekte ve bunları, yine milletlerarası tatbikata uygun olarak Dışişleri Bakanlığına bağlamaktadır.

Madde 4. — Bu madde ile, Dışişleri Bakanlığının memurları dışındaki sivil memurların diplomatik misyon şefliklerine atanmalarında şimdiye kadar haiz olmadıkları bâzı kolaylıklar getirilmektedir.

Madde 5. — Bu madde ile, diplomatik misyonlarımız nezdinde Dışişleri Bakanlığının dışında mevcudolan memurların statüsü, milletlerarası hukuk ve tatbikata ve mezkûr 13 sayılı Kanunun çıkmasından önce mer'i iç mevzuatımıza uygun bir şekilde tanzim edilmektedir.

Madde 6. — Bu madde ile, de, geçici temsilcilerin ve geçici temsilci heyetlerinin durumu, milletlerarası tatbikata uygun olarak düzenlenmektedir. Bu heyetlerde heyet başkanlığı belli bir başkanlığa hasredilmiş olup, ilgili bakanlıkların herhalde bu heyetlerde temsil edilmesi de kanuni esasa bağlanmış olmaktadır. Sadece, Dışişleri Bakanlığının durumdan zamanında haberdar olması bakımından, bu heyetlerin ve temsilcilerin de devleti bağliyecek hususlarda emir ve talimatı Dışişleri Bakanlığının kanaliyle alacakları belirtilmiştir.

Madde 7. — Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilâtı, Maliye Bakanlığı Hazine Genel Müdürlüğüne bağlı olarak bırakılmıştır.

Madde 8. — Bu madde ile, Dışişleri Bakanlığı kadrolarına eklenmesi gerekli kadrolar gösterilmiştir.

Madde 9. — Bu madde ile, dış misyonlarımızda çalışan memurların maaşı konusu ele alınmıştır.

Madde 10. — Bu madde ile, Maliye Bakanlığı Hazine Genel Müdürlüğünün yetkileri yeni duruma göre tanzim edilmiştir.

Madde 11. — Bu madde ile, Ticaret Bakanlığı Dış Ticaret Dairesinin yetkileri yeni duruma uydurulmuştur.

Madde 12. — Bu madde ile, 31 Mayıs 1963 tarihli ve 244 sayılı Kanununun 4 ncu maddesi, işbu kanun teklifindeki esaslara göre değiştirilmektedir.

Madde 13. — Yürürlükten kaldırılan hükümleri göstermektedir.

Geçici madde — Bu madde ile, halen Dışişleri Bakanlığı dışındaki bakanlıklara bağlı olarak hariçte vazife gören memurların durumu mahfuz tutulmuştur.

Madde 14. — Bu madde, yürürlüğe giriş tarihini göstermektedir.

Madde 15. — Yürütmeye dairdir.

Bu kanunla alınan kadrolar sayesinde, bir yandan Maliye Bakanlığı ile Ticaret Bakanlığının dış diplomatik misyonlarımızda; özellikle, şimdiye kadar temsil edilmedikleri milletlerarası kurumlar nezdindeki daimî temsileiliklerimizde daha geniş ölçüde temsil edilmeleri sağlandıktan başka; aynı imkân, - bu imkâna esasen sahibolan Millî Savunma, Millî Eğitim ve Turizm ve Tanıtma bakanlıklarından gayri - Sanayi, Gümrük, ve Tekel, Tarım, Çalışma, Ulaştırma, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Bayındırlık bakanlıklarına da, bilhassa OCDE, CEE, GATT ve FAO gibi Milletlerarası kurul ve kuruluşlarda mevcut delegeliklerimizde temsil edilmeleri zarureti mevcudolduğundan, tanınmış bulunmaktadır.

Geçici Komisyonun raporu

Millet Meclisi
Geçici Komisyonu
Esas No. : 2/243

30 . 10 . 1968

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Cumhuriyet Senatosu eski Üyesi Cevat Açıkalin ile 12 arkadaşının, 22 Şubat 1966 tarihli «Milletlerarası münasebetlerin yürütülmesi ve koordinasyonu hakkındaki kanun teklifi» ni incelemek üzere, Genel Kurulun 22 . 3 . 1968 günü 62 nci Birleşiminde kurulan Geçici Komisyonumuz, 14 Haziran 1968 günü toplanarak aşağıdaki hususları kararlaştırmıştır :

1. Geçici Komisyonumuz, kanun teklifinin gerekçesinde yer alan mütalâalara aynen katılmaktadır.

2. Geçici Komisyonumuz, ayrıca, iktidardaki Bakanlar Kurulunun programında da, dış münasebetlerimizde vahdet ihtiyacının, gerçekleştirilmesi lüzumlu bir husus olarak kabul edildiğini tesbit etmiştir.

Gerçekten, Hükümet programında, «dış politikamızın ayrılmaz bir cüz'ü olarak telâkki ettiğimiz dış iktisadi münasebetler» cümlesi ile dış münasebetlerde idare vahdeti ilkesi ifade edilmiş ve ayrıca, «Dış münasebetlerde çeşitli Devlet resmî organlarının faaliyetlerinin en verimli bir şekilde ve yeknesak bir sistem dairesinde yürütülmesini sağlamak» ihtiyacından bahsedilmiştir.

Geçici Komisyonumuz, Hükümet programında yer alan bu esaslarla tamamiyle mutabakat halinde olup, incelemekle görevlendirildiği kanun teklifini, söz konusu esasların gerçekleştirilmesi bakımından da uygun mütalâa eylemiştir.

3. Geçici Komisyonumuz, dış politikamızın muhtelif veçhelerinin en iyi şekilde koordine edilmesi ve böylelikle, dış diplomatik tasarruflarımız sayesinde dış politika hedeflerimize ulaşmak açısından en verimli sonuçların elde edilebilmesi için, her ileri ve medenî ülkede olduğu gibi, Dışişleri Bakanlığının bütün bu münasebetlerden zamanında haberdar olmasını ve dış münasebetlerimizin bütünü içinde bunların değişik veçhelerinin ayarlanması hususunda Başbakan ve Bakanlar Kuruluna zamanında gerekli tavsiyelerde bulunabilmesini, kesin bir zaruret olarak görmektedir.

Çağdaş Devlet idaresinin, bâzı bakanlıkların kendi alanlarına giren bütün konulardan zamanında bilgi sahibi olmalarını, gereken işlemleri zamanında yapabilmeleri ve Hükümete zamanında bilgi verip tavsiyede bulunabilmeleri bakımından zaruri kıldığı meydandadır. Meselâ, Maliye Bakanlığının Devletin bütün malî faaliyetlerinden haberdar olması ve bunların tümünü birden kapsıyabilecek bir bakış açısının imkânlarına kavuşturulması şarttır. Kanun koyucu, bu bakımdan, bu Bakanlığa çeşitli yetkiler vermiştir. Her bakanlığın bünyesinde Maliye Bakanlığına bağlı bir Saymanlık Müdürlüğünün mevcudoluğu, bu Bakanlığa mahallî idare ve Kamu İktisadi Teşebbüslerinin durumunu takip ve tanzim için verilmiş olan yetkiler, bütçenin, Hazine ve kambiyo muamelelerinin yürütülmesinde aynı Bakanlığa tanınan nâzım mevki, Maliye Bakanlığının Devletin ve kamunun malî işlemlerini kapsayıcı bir tarzda gözetim altında bulundurmasını sağlamaktadır. Bu olmadığı takdirde, Maliye Bakanlığının malî alanda Hükümet siyasetini uygulamak için gereken işlemleri zamanında yapması, Hükümete zamanında doğru ve tam bilgi verip gerekli tavsiyelerde bulunması mümkün olmaz.

Bunun gibi, her bakanlıkta bulundurulmuş, ancak İçişleri Bakanlığına bağlı olan Sivil Savunma müdürlükleri, İçişleri Bakanlığının sivil savunma işlerinin tümüne birden kapsayıcı tarzda bakabilmesini ve bu konudaki işlemlerin zamanında yerine getirilmesini sağlamaktadır. Asayişin sağlanması için de, bu Bakanlık toplum hayatının her safhâsını yakından takibetmek zorundadır.

Nihayet, Millî Savunma Bakanlığı, memleket güvenliğini sağlamakta başlıca rolü oynayan Silâhlı Kuvvetlerimizin gücü ve bu gücün destekçisi olan unsurlar bakımından Devlet ve kamu hayatının her veçhesiyle yakından ilgilenmek durumundadır.

İstihdam politikası bakımından Çalışma Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı toplum hayatının hemen her alanıyla ilgilenmek zorundadırlar. Çalışma Bakanlığının istihdam açısından ilgilenmeyeceği iktisadi ve sosyal faaliyet tasavvur edilemez. Eğitim ve kültür açısından Millî Eğitim Bakanlığının durumu da budur.

Yukarıda saydığımız bütün bakanlıkların ihtisas alanı bakış açısı bakımından farklı olduğu halde, bütün kamu ve toplum faaliyetlerini kapsar. Buna mukabil, bazı Bakanlıkların ihtisas alanları, sadece bakış açısı olarak değil, aynı zamanda, belirli faaliyetlerle de sınırlıdır.

İhtisas alanları ister kamu faaliyetlerinin tamamını değişik bakış açılarından kapsamakta olsun, ister aynı zamanda belirli faaliyet alanlarına inhisar etsin, bütün bu bakanlıklar arasında, Devletin resmî siyasetinin hedeflerine uygun bir işbirliğini sağlamak görevi, Bakanlar Kuruluna ve onun başı olan Başbakan'a aittir. Başbakan'a bağlı Devlet Plânlama Teşkilâtı ve İstatistik Enstitüsü gibi daireler, Başbakan'a Millî Savunma alanında tanınan özel yetkiler ve Millî Güvenlik Kurulu ile bu Kurulun Genel Sekreterliği gibi kuruluşlar, Başbakan'a kamu faaliyetlerinde beraberlik ve koordinasyon sağlama görevinde yardımcı olurlar ve icraî bakanlıkların işlemlerine bu açıdan nezaret ederler.

Anayasanın bakanlıklararası koordinasyonu sağlama açısından Başbakan'a verdiği yetki, pek tabiidir ki, bu bakanlıkların Devlet ve kamu faaliyetlerinin aksaksız yürütülmesi için lüzumlu işbirliğini bizzat sağlamak için gerekeni yapmalarını engellemez; bilâkis gerektirir. Nitekim, Başbakan, işte bu koordinasyon zaruretinin değişik bakanlıklarca yerine getirilmesinin baş denetçisidir.

Kaldı ki, ihtisas alanları değişik bakış açılarından Devlet ve kamu faaliyetlerinin tümünü kapsayan bakanlıkların herbiri, kendilerine has bakış açısından bizzat koordinasyon dairesi olmak durumundadır.

İşte, Dışişleri Bakanlığının durumu da budur. İstisnasız her diplomatik işlemin, dâhilde inikâsı vardır. Bunun gibi, pekçok iç işlemler ve faaliyetler de dışarda diplomatik işlemleri gerektirir. Dışişleri Bakanlığının görevi, diplomatik işlemlerden Devletin - genel hedeflerine uygun olarak tesbit edilen - dış politika hedefleri için en verimli sonuçları almaktır. Bir Devlet, dışarıya karşı tek bir bütündür. İçerde değişik Bakanlıkların ihtisas alanlarını ilgilendiren pek çok konu dış münasebetlere inikâs ettikleri zaman, Devlet tüzel kişiliğinin ve millî bütünlüğün vahdeti içinde bir hukukî ve idari bütün manzarası arz eder. Bu sebepten ötürüdür ki, sırf iç muameleler olarak görüldüğü vakit aralarındaki ilgi derecesi zayıf olabilecek pek değişik muameleler, dış münasebet konusu olunca, birbirleriyle ilgili hale gelirler.

Bunun bâriz misali, milletlerarası para tartışmaları sırasında görülmüştür. Fransa'nın dış teydiyelerde altına daha fazla önem verilmesi yolundaki tezi, aslında, Batı âlemi içinde Birleşik Amerika karşısında daha nüfuzlu hale gelme çabaları dairesinde yer alır. Bunun gibi, yine Fransa'nın İngiltere'nin Avrupa Müsterek Pazarına girmesini engelleyişi, Batı âleminin genel dış politikası ile savunma politikasında daha fazla söz sahibi olabilmek için tâviz elde etme amacıyle giriştiği bir baskı hareketi mahiyetini taşır. Gelişme halindeki ülkelerin çıkarlarına uygun şekilde dünya dış ticaretinin ve malî ve teknik yardımların düzenlenmesi konusu, bu memleketlerin güvenlik politikalarının, dış siyasetlerinin başlıca hedeflerinden biri olduğu kadar, dış âleme karşı egemenlik haklarının korunması dâvasıyla çok yakından ilgilidir.

Dış münasebetlerin çok daha teknik ve önemsiz görünen konularında da durum aynıdır. Milletlerarası kuruluşlarda, traktör yedek parçalarının standardizasyonu ile uğraşan bir komitede belli bir Devlet temsilcisinin diğer bir Devlete karşı çektiği güçlükler, aslında bu konuda aralarında bir anlaşmazlık olduğundan ileri gelmeyip, sırf bir başka alanda o Devlettten taviz koparmak, ya da genel dış politika bakımından ona zorluk göstermek için lüzumlu olmuş bulunabilir. Bazan bir Devletle bir ticaret anlaşması akdetmek sırf iktisadi açıdan çok yararlı olabileceği halde, diğer bazı Devletlerin meselâ Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda bir başka meselede oylarını sağlamak için böyle bir ticaret anlaşmasından vazgeçmek veya kapsamını daraltmak gerekebi-

lır. Bazan bir Devletle kültür anlaşması yapılsa bile, o Devletle kültürel mübadelelerin fiilen genişliyiyeceğinin bilinmesine rağmen, o Devlete bu suretle bir prestij imkânı vermek, bunu yapan devlete diğer alanlarda menfaatler sağlayabilir. Bazan bir Devletin kendi vatandaşı bir mahkûmun affedilmesi yolundaki ricasının kabulü, onun bir siyasi konuda reyini sağlamak, ondan gümrük tarifelerinde bir tâviz elde etmek veya vereceği dış yardımın miktarı, vâdesi, faizi konusunda kolaylıklar temin etmek bakımından faydalı olabilir. Sporla ilgili milletlerarası toplantılarda bile, yabancı devlet veya hükümetlerin bu gibi toplantılara siyasi sebeplerle katılması veya katılmaması hususunda hararetli görüşmelerin yapıldığını, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konferansının bile aynı manzarayı gösterdiğini bu vesileyle hatırlamalıyız.

Bu misalleri çok daha genişletmek mümkündür. Aslında, iç inikâsları ne kadar farklı olursa olsun, dış münasebetlerin değişik veçhelerinin birbiriyle yakından ilgili bir bütün teşkil ettiği ve bunlar arasındaki bu ilgilerin gözden kaçırılmaması için bütün dış münasebetlere bir arada bakabilecek bir daireye ihtiyacolduğu, XVIII nei Asırdan beri anlaşılmuş bir gerçektir.

Bu demek değildir ki, kendi ihtisas alanlarındaki bakiş açısı dış münasebetlere de uzanan diğer Bakanlıklar yoktur. Böyle Bakanlıkların mevcudolduğunu yukarda belirttik. Meselâ, Millî Eğitim Bakanlığı eğitim ve kültür faaliyetleri açısından kültür anlaşmalarının genel eğitim siyaseti bakımından değerlendirilmesini yapacaktır. Çalışma Bakanlığı, hiç şüphesiz, istihdam alanında dışarda olup bitenleri takibedecek, dışardaki Türk işçilerinin haklarını korumaya ve onların dışardaki hakları arasındaki âhengi tesis etmeye çalışacaktır. Maliye Bakanlığı, muhakkak ki, dış te-diye dengemiz açısından dış yardımlarla ve ticaret anlaşmalarıyla ilgilenecek, dış yardımlarla sağlanan hususlarda iç finansman ve vergileme bakımından ve sair bakımlardan gereken hususları dükkate alacaktır. Millî Savunma Bakanlığı (ve Genelkurmay Başkanlığı), hiç şüphesiz, millî güvenlik ve savunma açısından dış âlemden olup - bitenleri takibe devam edecektir.

Bu, sadece ihtiyaç alanları bir bakış açısına dayandığı için bütün kamu faaliyetlerini kapsayan bakanlıklar için değil, ihtisas alanları aynı zamanda belirli bir faaliyet alanına inhisar eden bakanlıklar için de vârittir. Meselâ Adalet Bakanlığı, dış âlemden genel mevzuat birleştirmeleri ile ilgilenmesi tabii olduğu kadar, bir başka alanda bir yabancı devletten tâviz koparmak söz konusu olduğunda bir yabancı mahkûmun affedilip affedilmemesi konusunda kendi açısından gereken tavsiyede bulunması da o kadar tabiidir. Komşu bir devletle iyi komşuluk münasebetlerimiz artırılmasında dış politikamızın diğer hedefleri ve bu arada millî güvenlik açısından menfaat varsa, sınırdaki bir nehir üzerinden köprü geçirmek veya demiryolu inşa etmek gerekince, elbette Bayındırlık Bakanlığının bu konuda sözü olacaktır.

Bu misalleri daha da arttırmak mümkündür.

Şu halde, Dışişleri Bakanlığı, dış münasebetlerimizi ilgilendiren pek çok konuda, kendi başına hareket etmek mevkiinde değildir. Bu bakımdan, Dışişleri Bakanlığı, yukarda da belirtildiği gibi, bir koordinasyon daîresi olarak da çalışmak zorundadır. Dış münasebetlerimizde belli bir işlemden bulunmadan önce bu Bakanlık, diğer bakanlıklarla temas etmek onların görüşlerini kendi görüşleriyle ahenkleştirmenin çarelerini araştırmak ve neticede, Başbakana ve Bakanlar Kuruluna gerekli olabilecek tavsiyeleri dış münasebetler açısından yapmak mevkiindedir.

Bunun gibi, diğer Bakanlıklar da, dış münasebetlerde sırf kendi ihtisas alanlarına ait konuları takibetmek mevkiindedirler. Bunu yapmazlarsa, kendi ihtisas alanlarına giren faaliyetleri bir bütün halinde göremezler ve bu sebepten ötürü bu faaliyetlerde aksamalar olur.

İşte, bir yandan, dış münasebetlerin bütününe nezaret etmek durumunda bir dairenin mevcudolmasındaki zaruret; diğer yandan, dış münasebetlerin dâhili inikâslarının çok çeşitli Bakanlıkların ihtisas alanlarını ilgilendirmesi, dış münasebetlerin idaresinde kurulması gereken teşkilâtın bünyesinin de bu ihtiyaçlara göre ayarlanmasını gerektirmiştir. Kanun teklifinin gerekçesinde bahsi geçen milletlerarası hukuk kuralları da bu zaruretlere doğmuş kurallardır.

Kanun teklifinin gerekçesinde de belirtilen milletlerarası hukuk kurallarının ışığı altında bu alanda gelişen teşkilâtlanma prensiplerini şu şekilde özetlemek kabildir :

a) Dış politikanın ve dış münasebetlerin idaresinde, diplomatik ve konsüler tasarrufların yapılmasında Dışişleri Bakanlığı merkezi koordinatör daire durumundadır. Dış temas ve müzakereler konusunda her alanı kapsıyan genel yetki Dışişleri Bakanlığına aittir.

Bu temel prensibin bir sonucu olarak, Devletin bütün milletlerarası andlaşmaları Dışişleri Bakanlığı eliyle yapılır.

Yine bu temel prensibin bir sonucu olarak, Dışişleri Bakanlığı ve ona bağlı diplomatik temsilcilikler, her alanda diplomatik irade beyanlarında bulunmak ve yabancı Devletlerin veya temsilciliklerinin diplomatik irade beyanlarına muhatabolmak mevkiindedirler.

b) Dış politikanın son derecede nâzık meseleleri ihtiva ettiği ve milletlerarası münasebetlerin şu veya bu konuda ani ihtilâtların çıkmasına müsaidoluğu sebebiyle dış meselelerin değişik veçheleriyle ilgilenmek mevkiinde olan diğer Bakanlıkların dış temsilciliklere doğrudan doğruya - meselâ Valiliklere olduğu gibi - kendi alanlarında Devleti ve Hükümeti bağlayıcı talimat göndermeleri mümkün değildir.

Buna karşılık, bu bakanlıkların, kendi ihtisas alanlarına giren dış münasebetleri takibetmek ve bu konuda dış temsilciliklere yardımcı olmak için, dış temsilciliklerde müşavir ve ataşe gibi unvanlarla kendi memurlarını buldurması da, genel bir prensibolarak kabul edilir. Bu memurlar, mensuboldukları Bakanlıklarla Devleti ve Hükümeti bağlayıcı niteliği olmıyan sırf teknik ve idari konularda temsilcilik şefinin bilgisi altında karşılıklı yazışma yetkisine, işlerin çabuk yürütülmesi için, sahip kınırlar. Bu yazışmaların temsilcilik şefinin bilgisi altında yapılması sayesinde, bu yazışmalar ile mensuboldukları Bakanlıktan aldıkları talimatı gerçekten sırf teknik ve idari hususları aşır aşmadığı ve Devleti ve Hükümeti bağlayıcı veya dış politikanın diğer veçhelerini ve bütününe etkileyici olup olmadığı denetlenmiş olur.

Bunun gibi, aynı Bakanlıklar kendi memleketlerindeki dış temsilciliklerle belirli konularda temaslarda bulunabilirler. Ancak, bunlar da Dışişleri Bakanlığının bilgisi altında cereyan eder. Bu gibi temaslarda yapılması, ya Dışişleri Bakanlığı kanalı ile Hükümetin buna cevaz vermesi ile, ya da bu alanlarda yabancı temsilcilikler nezdinde müşavirlik veya ataşelik gibi mercilerin veya konsoloslukların kurulmasına izin verilmesi suretiyle olur. Ancak, bu takdirde de, bu gibi temaslarda teknik ve idari hususların dışına çıkamaz, konu Devleti veya Hükümeti bağlayıcı veya dış münasebetlerin diğer veçhelerini ve dış politikanın bütününe etkiliyecek bir nitelik kazanınca, temaslarda, Dışişleri Bakanlığının bilâvasıta kontrolü altına girer; ve her halde, bu gibi temaslarda Dışişleri Bakanlığı zamanında haberdar edilir.

c) Belli bir konuda müzakereye bulunmak veya milletlerarası andlaşma yapmak için Devleti temsil yetkisi ile hareket etmek üzere gönderilen temsilcilerin ve temsilci heyetleri başkanlarının muhakkak surette Dışişleri Bakanlığına mensubolmaları da gerekmez. Fakat, bunların müzakere ve akit yetkisi, Dışişleri Bakanlığının sağladığı belgeler sayesinde mevcut olur. Gerek bu yoldan, gerek bunların yazışmalarını Dışişleri Bakanlığı kanalı ile yapmaları ve - temsilci bir tek kişiden ibaret olmayıp, genellikle olduğu gibi bir heyetse - bu temsilci heyetinde Dışişleri Bakanlığının - Başkanlığı deruhde etmesi bile - her halde temsil edilmesi sayesinde, lüzumlu koordinasyon, dış politikanın bütünlüğünü ahengi içinde sağlar.

d) Dış münasebetlerin değişik veçheleri ile ilgilenen diğer bazı bakanlıkların mevcut oluşu ve Dışişleri Bakanlığının dış münasebetlerin ve dış politikanın tümüne nezaret etmesi gereken merci oluşu, merkezi koordinasyon ihtiyacını -bilhassa çağımızda - çok artırmıştır. Bu husus, en yüksek seviyesinde Bakanlar Kurulunda ve Başbakanın şahsında ve bakanlıklar veya hizmetler arasında kurulan karma komiteler yolu ile gerçekleştirilir.

Yukarıda belirtilen temel prensipler, diplomatik ve konsüler teşkilâta dair ülkelerin, Milletlerarası hukuk kuralları ile muvazi olması bakımından da zaruridir. Nitekim, kanun tekfinin gerekçesinde de belirtildiği gibi, Milletlerarası Hukuk Kuralları, Dışişleri Bakanlığının ve dış diplomatik temsilcilik şeflerinin yabancı devletlerin her alandaki diplomatik irade beyanlarına mu-

hatap olabilmelerini gerektirir. Bunun gibi, Türkiye'deki yabancı diplomatik temsilcilikler de, Dışişleri Bakanlığı ile her çeşit dış münasebet konusunu görüşüp ondan gelecek diplomatik irade beyanlarını muteber saymaya, Milletlerarası Hukuk Kurallarınca yükümlüdürler. Bu Milletlerarası Hukuk Kuralları, yabancı devletlerin çeşitli idari sızma yolları ile Devletin işlerine müdahale etmemesi dış münasebetlerin ve dış politikanın bütününe nezaret mevkiinde olmayan servislerden Devletin dış politika hedeflerine ve hattâ millî güvenliğine ve egemenliğine uygun düşmeyecek tavizleri elde edememeleri için vaz'edilmiştir. Bu kurallar, ayrıca, Devletin vahdeti denilen ve egemenlik kavramından doğrudan doğruya doğan temel ilkenin de icabıdır.

Halen üzerinde durulan «İkili Anlaşmalar», tâbir edilen anlaşmaların bir kısmının, dış münasebetlerimizde merkezî nezaret görevinin yeterince yerine getirilmemesi ve Dışişleri Bakanlığı dışındaki Bakanlık ve dairelerin Dışişleri Bakanlığının bilgisi dışında yabancı resmî mercilerle temas ve müzakerede bulunmaları sonucunda yapıldığı da, burada önemle zikredilmesi gereken bir husustur. Bu gibi hususların tashihi ve tekerrürünün önlenmesi bakımından da bu kanun teklifi büyük bir ihtiyacı karşılamaktadır.

Bu temel ilkelerin lüzumunu belirtirken, Fransız Danıştayının her çeşit Milletlerarası anlaşmayı yorumlama yetkisinin sadece Dışişleri Bakanlığına aid olduğunu ortaya koyan 3 Temmuz 1931 tarihli bir mütalâasında şu parçayı zikretmekte fayda vardır.

«Bir Milletlerarası anlaşmaya dayanan bir icrai ve idari meselede başka bir bakanın üstünlüğü ne merkezde olursa olsun, bu üstünlük, onun Milletlerarası anlaşmayı yorumlamak bakımından yetkili olmasını doğru göstermez. Dış politika alanında değişik görüş açıları arasında vazgeçilmez mülhak taşıyan vahdet, görünüşte birbirinden farklı sanılan dış meselelerin gerçekte fiilen çok sıkı şekilde birbirine bağlılığı, bir anlaşmanın değişik kısımları içinde dağılmış maddeler arasında mevcut iç ahenk, (Milletlerarası anlaşmaların yorumlanmasında sadece Dışişleri Bakanının yetkili olması yolundaki) hal tarzını zorunlu kılar.»

Bunun gibi, Fransız Bakanlar Kurulunun 14 Mart 1953 tarihli bir kararnameyi de, Milletlerarası anlaşmaların her çeşidinin onaylanması ve yayınlanmasında sadece Dışişleri Bakanının yetkili olduğunu belirtmektedir.

Yine Fransa'da Dışişleri Bakanlığının temel ve genel dış temas ve müzakere yetkisine sahip olduğu ve diğer bütün bakanlıkların bu konudaki temaslarından derhal Dışişleri Bakanlığına bilgi vermeleri gerektiği, Birinci Napoléon'un hâlâ yürürlükte olan bir emirnamesinden doğan bir yükümdür. 25 Aralık 1810 tarihli bu imparatorluk emirnamesi, bu temel kuralların temelini ve menşeiini teşkil eder.

Diğer bütün medeni ve ileri devletlerde de durum budur, Bağlı olduğu hallerde bile, tekleştirilmiştir.

Memleketimizde de, 6 Temmuz 1960 tarihli ve 13 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesine kadar, aynı esaslar uygulanmıştı. Kanun teklifinin gerekçesinde de belirtildiği gibi, bu kanunun yürürlüğe girmesiyle dış münasebetlerimizin yürütülmesinde vahdet bozulmuş, bundan çeşitli zararlar doğmuş ve üstelik, bu sistemin tam olarak uygulanması fiilen mümkün olmamıştır.

Bu zararları şu şekilde özetlemek mümkündür :

a) Bâzı hallerde, iktisadi alanda Devletin dış politika hedeflerine uygun düşmeyen milletlerarası anlaşmalar, Dışişleri Bakanlığının bilgisi dışında yapılmıştır.

b) Dış yardımları sağlanması için gerekli teşebbüsler, yabancı devlet merkezlerinde en yüksek seviyede yapılmamış; bu konudaki temas ve müzakereler karşılıklı olarak teknik memurlar arasında on verimli şekilde yürütülemedi; bu alanda belli bir konuya Türkiye'nin atfettiği siyasi önem, teknik memurların diplomatik temsilcilik şeflerinin sahib oldukları temas imkânlarına malik olmamaları sebebiyle zamanında yabancı devletin siyasi makamlarına duyurulmamış ve yüksek seviyede temas yapılması lüzumu duyulunca, dış diplomatik temsilcilik şefleri ve Dışişleri Bakanlığı konunun evveliyatını ve irtibatlarını yeteri kadar bilmedikleri için bu temaslarda aksaklıklar olmuştur.

c) Gelişme halindeki memleketlerin dış ticaret ve dış yardım dâvası gibi dış politikamızın temel konularından biri olan bir meselenin idaresinde gereken koordinasyon sağlanamamış, bu meseleyle ilgili bâzı temas ve müzakereler Dışişleri Bakanlığınca, bâzuları ise diğer bakanlıklarca yürütülmüş, yapılan temas ve müzakerelerde bilgi edinme, bilgi aktarma ve davranma çabukluğu merkezî bir yürütmenin mevcudolmayışından ötürü gerçekleştirilememiş, gerekli ahenk sağlanamamıştır.

Genellikle, dış yardım sağlama alanında da durum bu olmuştur.

d) Türkiye'nin bellibaşlı millî dâvasıyla ilgili devletlerle münasebetlerimizde, bu devletler karşısında baskı imkânlarımız, değişik milletlerarası kurullardaki değişik faaliyetlerde ahenkli ve çabuk bir şekilde kullanılamamıştır. Böyle bir buhranlı meselede, iktisadi işbirliği ve gelişme teşkilâtında ve Ticaret ve Gümrük Tarifeleri genel anlaşması konferanslarında Türkiye'nin haiz olduğu imkânlar zamanında yeterince kullanılamamıştır.

e) Mezkûr 13 sayılı Kanun gereğince Büyükelçilik ve elçiliklerimizden bağımsız olarak dışarda açılması gereken iktisadi misyonların açılması yolundaki taleplerimiz, yerleşmiş ve sarih milletlerarası hukuk kuralları muvacehesinde muhatap yabancı devletlerce reddedilmiş ve kanunun bu hükmü uygulanamamıştır.

Bunun üzerine, Maliye Bakanlığı, kanuna aykırı bir yönetmelik hükmüyle bu misyonları büyükelçilik ve elçiliklerimizin bünyesi içinde göstermek durumunda kalmış; ancak, kanun, dış diplomatik temsilciliklerimizin şefleri ile iktisadi misyonlar arasında yine uygulanmış ve asgari bir ahengin sağlanabilmesi, idari ilkeler sayesinde değil, fakat, vâkı olduğu zaman, şahsi dostluklar sayesinde mümkün olabilmıştır.

f. Askerî ataşeler, kültür ataşeleri ve öğrenci müfettişleri, basın müşavir ve ataşeleri ile Turizm ve Tanıtma Bürosu müdürleri, kanun gereğince, dış diplomatik temsilcilik şefine bağlı kalmakta devam ederken, Maliye müşavir ve ataşeleri ile ticaret müşavir ve ataşeleri ayrı bir statüye tabi tutulmuşlardır. İzahı kabîl olmıyan bu durum, diplomatik temsilcilüğün değişik faaliyetlerinde irtibatsızlığı daha da arttırmıştır.

Üstelik, diğer bakanlıkların müşavir ve ataşelerinin aksine, ticaret müşavir ve ataşeleri, diplomatik temsilcilik şefine değil Maliye Bakanlığınca bağlı iktisadi misyon şefine bağlanmışlar ve dîm bir statüye tabi tutulmuşlardır.

g) Ticaret ve gümrük tarifeleri genel anlaşması mezdinde milletlerarası hukuk kuralları müstakil bir temsilcilik açılmasına imkân vermediğinden, oradaki temsilcilliğimize resmî bir milletlerarası statü ile diplomatik muafiyet ve imtiyazları tanıtmak mümkün olamamıştır.

Bu durumda, mezkûr 13 sayılı Kanunun yarattığı mahzurlu hali ortadan kaldırarak ve dış temsil vahdedini yeniden kurmak kesin bir zaruret halini almış bulunmaktadır.

5. Geçici Komisyonumuz, kanun teklifinin 1 nci maddesinin yukarıda yer alan temel ilkelere hepsini bir arada ihtiva etmesi gerektiği mülâhazasıyla, teklifin 1 nci, 3 ncü, 5 nci ve 6 nci maddelerini 1 nci madde içinde birleştirmiştir.

Bu konuda teklifin esasları bâzı önemsiz değişikliklerle kabul olunmuş ve ayrıca, Dışişleri Bakanlığı dışındaki mercilerin memleketimizdeki yabancı diplomatik temsilciliklerde mütat temaslarını ve Türkiye Cumhuriyetini temsil yetkisine sahibolmaksızın dış ülkelerde yaptıkları temasları düzenliyen bir bend bu maddeye eklenmiştir.

Geçici Komisyonumuzun düzenlediği madde metni, Bakanlar Kurulunun 13 Şubat 1962 tarihli ve 6/209 sayılı kararıyla kurulan Merkezî Hükümet Teşkilâtı Araştırma Projesi Yönetim Kurulunun raporundaki tavsiyelere tamamiyle uygundur.

6. Geçici Komisyonumuz, 2 nci maddede derpiş edilen Bakanlıklararası komiteye kanuni bir mevcudiyet verilmesinde fayda mütalâa etmiş ve bu konuda bâzı tasrihler yaparak maddeyi kabul etmiştir.

7. Geçici Komisyonumuz, dış diplomatik temsilecilik şefi olarak hizmet görmemnin sadece Dışişleri Bakanlığı meslek memurlarına ait bir hak olmaması gerektiğini, bu alanda yetişmiş her elemandan istifadesinin esas olması icabettiğini ve esasen bu gerekçelerle Dışişleri Bakanlığı meslek memurları dışında - istisnai ahvalde de olsa - Büyükelçi Elçi ve daimî temsilci tâynininin mevzuatımızca kabul edildiğini dikkate alarak Dışişleri Bakanlığı meslek memurları dışından bu makamlara tâyin edilenler esasen memur iseler, bunların müktesep haklarının korunmasını sağlayan ve böylelikle, bu gibi tâyinlerin yapılmasını kolaylaştıran teklifin 4 ncü maddesini, tahrir tarzına mütaallik bâzı tadillerle 3 ncü madde olarak kabul etmiştir.

8. Geçici Komisyonumuz, teklifin 7 nci maddesinde olduğu gibi ve Merkezî Hükümet Teşkilâtı Araştırma Projesi Yönetim Kurulu raporunda da tavsiye edildiği üzere, iktisadi ve malî konularda dış münasebetlerin gerektirdiği iç işlemleri yerine getirmenin Dışişleri Bakanlığına ait bir görev olmaması gerektiğine kaani olarak, Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilâtını Maliye Bakanlığı Hazine Genel Müdürlüğü bünyesi içinde muhafaza etmiştir.

Geçici Komisyonumuz, Maliye Bakanlığı Hazine Genel Müdürlüğünün görev ve yetkilerini, bu esası da dikkate alarak, mezkûr 13 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önceki şekline getiren teklifin 10 ncü maddesini de teklifin 7 nci maddesi ile bir arada mütalâa eylemiş ve bu konuda surf tahrir tarzına mütaallik değişiklikler yapmıştır. Bu arada, 1960 tan sonraki tadiller de mahfuz tutulmuştur.

Geçici Komisyonumuz, Maliye Bakanlığına ait yurt dışı görev kadrolarını yeni icaplara göre düzenlerken, her derecede kadro adedi olarak, Maliye Bakanlığının yurt dışına kendi memurlarını gönderme imkânlarında hiçbir azaltma yapmanış ve bu imkânları aynen muhafaza eylemiştir.

9. Geçici Komisyonumuz, teklifin 8 nci maddesini 5 nci madde olarak ele almış ve bu maddeyi de yeni ihtiyaçlara göre tanzim etmiştir. Mezkûr 13 sayılı Kanun mer'iyken Maliye Bakanlığı Hazine Genel Müdürlüğü ve Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilâtı bünyesinde yer alıp, dış görev kadroları olmıyan Bakanlıklara aidolan kadrolarda Dışişleri Bakanlığı bünyesine olduğu gibi nakledilmiştir.

10. Geçici Komisyonumuz, teklifin 11 nci maddesini 6 nci madde olarak ele almış ve Ticaret Bakanlığı Dış Ticaret Dairesi Reisliğinin görev ve yetkilerini mezkûr 13 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önceki şekline - 1960 tan sonraki tadilatı mahfuz tutarak - irea eden bu metni tahrir tarzı bakımından değiştirerek kabul etmiştir.

Ayrıca, daha önce Maliye Bakanlığına bağli İktisadi Misyonlar emrinde bulunan Ticaret Müşavir ve Ataşeleri, bundan böyle teknik ve idari yazışmalarda kendi bakanlıklarına doğrudan doğruya bağli olarak diplomatik temsilecilik şefinin emrinde bulunacaklarından, bunlara aidolup Maliye Bakanlığı Hazine Genel Müdürlüğü ve Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilâtı bünyesinde yer alan kadrolar da olduğu gibi Ticaret Bakanlığı bünyesine aktarılmışlardır.

11. Geçici Komisyonumuz, teklifin 9 ncü maddesini 7 nci madde olarak ele almış ve tahrir tarzına mütaallik bâzı tadillerle kabul etmiştir.

12. Geçici Komisyonumuz, teklifin 12 nci maddesini de tahrir tarzına mütaallik bâzı tadillerle benimsemiştir.

13. Geçici Komisyonumuz, teklifin 13 ncü maddesini 9 ncü madde olarak ele almış ve yürürlükten kaldırılması gereken hükümler arasına diğer Bakanlıklara mensup olup da hariçte göreve tâyin edilenlerin Dış Diplomatik Temsilecilik Şefine bağli olacaklarına dair 8 Temmuz 1948 tarihli ve 5250 sayılı Kanunun 6 ncü maddesini, aynı hükmün işbu teklifin Komisyonumuzca kabul edilen ilk maddesinde yer alması muvacehesinde, yürürlükten kaldırılması gerekli hükümler arasına ithal eylemiştir.

14. Geçici Komisyonumuz, teklifin geçici maddesini, geçici maddenin ilk bendi olarak kabul etmiş ve geçici maddeye evrak ve belgelerin Dışişleri Bakanlığına devrolunacağına dair bir geçici hükmü 2 nci bend olarak eklemiştir.

15. Geçici Komisyonumuz, teklifin yürürlük ve yürütülmeye dair 14 neü ve 15 nei maddelerini, 10 neu ve 11 nei maddeler olarak bâzı redaksiyon değişiklikleriyle kabul etmiştir.

16. Genel Kurulda öncelik ve ivedilikle görüşülmesi ricasiyle arz olunur.

Geçici Komisyon Başkanı
İzmir
Settar İksel

Sözcü
İstanbul
Coşkun Kırca

Kâtip
Konya
Selçuk Aytan

Aydın
Sinan Bosna

Aydın
Yüksel Menderes

Konya
S. Faruk Önder

Manisa
Mithat Dülge

Rize
E. Yılmaz Akçal

CUMHURİYET SENATOSU ÜYESİ CEVAT
AÇIKALIN VE 11 ARKADAŞININ TEKLİFİ

**Milletlerarası münasebetlerin yürütülmesi ve
koordinasyon hakkında Kanun**

*OCDE ve GATT nezdindeki delegeliklerin Dışiş-
leri Bakanlığına-bağlanması.*

MADDE 1. — İktisadi İşbirliği ve gelişme teşkilâtı nezdindeki Türkiye Daimi delegeliği ile Ticaret ve Gümrük Tarifeleri Genel Anlaşmasına ilişkin temas ve münasebetleri yürüten Türk heyeti, Dışişleri Bakanlığına bağlanmıştır.

Bakanlıklararası Dış İktisadi Münasebetler Komitesi.

GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

**Milletlerarası münasebetlerin yürütülmesi ve
koordinasyonu hakkında Kanun**

Milletlerarası temas, müzakere Akıt yetkisi

MADDE 1. — Türkiye Cumhuriyetinin yabancı devletlerle, bunların temsilcilikleri ve temsilcileriyle, milletlerarası kurullarla, bunların temsilcilikleri ve temsilcileri ile temas ve müzakereleri, Dışişleri Bakanlığı eliyle yürütülür yabancı devletler ve milletlerarası kurullarla Anayasanın 65 nci maddesi anlamındaki milletlerarası anlaşmaları da aynı Bakanlık eliyle yapılır.

2. Bakanlar Kurulu, bir kararnameyle, yabancı devletler nezdinde büyükelçilik veya elçilik açmaya veya akredite etmeye, bir yabancı devlet büyükelçilik veya elçiliğini milletlerarası hukuk kurullarına göre Türkiye Cumhuriyetinin hak ve menfaatlerini korumakla görevlendirmeye ve milletlerarası kurullar nezdinde büyükelçilik veya elçilik seviyesinde daimî temsilcilik kurmaya veya bir büyükelçilik veya elçiliği daimî temsilcilikle görevlendirmeye görevlidir. Bu fıkrada yazılı temsilciliklere «diplomatik temsilcilikler» denilir. Diplomatik temsilcilikler Dışişleri Bakanlığına bağlıdır. Bunlar, bütün yazışmalarını bu Bakanlıkla yaparlar.

3. Dışişleri Bakanlığı, yabancı devletler ülkelerinde başkonsolosluk, konsolosluk, fahrî başkonsolosluk ve fahrî konsolosluklar açmaya ve büyükelçilik ve elçiliklere konsolosluk görevleri vermeye yetkilidir. Bu fıkrada yazılı temsilciliklere «konsolosluk heyetleri» denilir. Konsolosluk heyetleri, ülkesinde buldukları devlet nezdinde Türkiye Cumhuriyetini temsil eden büyükelçilik veya elçiliğe bağlıdır. Bunlar, yazışmalarını, Dışişleri Bakanlığı ile bu Bakanlıkça tesbit edilecek hallerde, sözü geçen bakanlığa bilgi vermek şartıyla diğer bakanlıklarla yaparlar. Konsolosluk heyetleri, bağlı buldukları büyükelçilik veya elçiliğe, faaliyetleri ve yazışmaları hakkında bilgi verirler ve büyükelçilik veya elçiliğin gözetimi altında bulunurlar.

4. Büyükelçilik ve elçilikler ile başkonsolosluk ve konsolosluklar nezdinde özel kanunlarda belirtilen bakanlıkların ihtisas alanına giren ko-

(Teklif)

(Geçici Komisyonun değişikliği)

nularda görev yapmak üzere, müşavirlik, ataşelik, öğrenci müfettişliği, turizm ve tanıtma bürosu kurulması, Dışişleri Bakanlığının yazılı mütalâası alındıktan sonra, bu özel kanunlarda belirtilen şekilde olur.

Kanunda veya daimî temsilciliği kuran kararnamede belirtilmesi halinde, milletlerarası kurullar nezdindeki daimî temsilciliklerde Dışişleri Bakanlığı dışındaki bakanlıkların ihtisas alanlarını da ilgilendiren görevleri yerine getirmek üzere, daimî temsilci yardımcısı, müşavir ve ataşeler ve bunların yardımcıları, kendi bakanlıklarına ait dış teşkilât kadrolarından atanırlar. Daimî temsilci yardımcılığına yapılacak atamalar, Bakanlar Kurulu kararnamesiyle; bu fıkrada söz konusu diğer atamalar ise, özel kanununda gösterilen şekilde olur. Bu fıkrada yazılı daimî temsilci yardımcıları ikinci derecedeyseler kendilerine birinci sınıf ortaөлçü, üçüncü derecedeyseler ikinci sınıf ortaөлçü unvanı, bu görevlerinin devamı süresince verilebilir.

Yukardaki fıkralarda yazılı daimî temsilci yardımcısı, müşavir, ataşe, öğrenci müfettişi, turizm ve tanıtma bürosu müdürleri, bağlı buldukları diplomatik temsilcilik veya konsolosluk heyeti şefinin emri altında görev yaparlar ve onun bilgisi altında aidoldukları bakanlıklarla teknik ve idari işlerle ilgili olarak yazışma yetkisine sahiptirler.

13 Haziran 1952 tarihli ve 5952 sayılı Kanunun 2 nci maddesiyle 14 Kânunusani 1938 tarihli ve 3312 sayılı Hariciye Vekâleti Teşkilâtı Kanununa eklenen 1 nci ek maddenin son fıkrası hükmü saklıdır.

5. Yabancı bir devlet veya milletlerarası kurul nezdinde veyahut bir milletlerarası konferans veya toplantıda Türkiye Cumhuriyetini temsil yetkisine sahibolarak Bakanlar Kurulu kararnamesiyle geçici olarak belli bir görevle görevlendirilen temsilciler ve temsilci heyetleri başkanları, Türkiye Cumhuriyetini bağliyacak hususlarda Hükümetin emir ve talimatını, Dışişleri Bakanlığı kanaliyle alır ve bütün yazışmalarını bu bakanlık vasıtasıyla yaparlar. Bu bende bahis konusu temsilci heyeti başkanı Dışişleri Bakanı veya Dışişleri Bakanlığı memurlarından biri değilse, bu heyette Dışişleri Bakanlığı her

(Teklif)

(Geçici Komisyonun değişikliği)

halde temsil edilir. Bu bendde bahis konusu temsilei heyeti ticari nitelikte bir müzakere için görevlendirilmişse, bu heyetin Başkanlığını Ticaret Bakanı veya Ticaret Bakanlığı memurlarından biri tarafından deruhde edilmemiş olması takdirinde, zikri geçen bakanlık bu heyette her halde temsil edilir. Bu bendde bahis konusu bir temsilei heyetini mali konularla da görevli olması halinde, bu heyetin başkanlığını Maliye Bakanı veya Maliye Bakanlığı memurlarından biri tarafından deruhde edilmemiş olması takdirinde, zikri geçen Bakanlık bu heyette her halde temsil edilir.

6. Genel ve katma bütçeli bakanlık, daire ve kuruluşların, mahalli idarelerin, Kamu İktisadi Teşebbüslerin, özel kanunla kurulmuş olan bankaların kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve kamu yararına çalışan derneklerden özel gelir kaynakları ve özel imkânları kanunla sağlanmış olanların yabancı Devlet büyükelçilik, başkonsolosluk, konsolosluk, fahrî başkonsolosluk ve fahrî konsoloslukları ve sair misyonları ile ve milletlerarası kurullar temsilcilikleri de misyonları ile ve bunlara bağlı müşavirlik, ataşelik, büro ve sair mercilerle temasları, milletlerarası hukuk kurallarına ve usullerine uygun olarak Dışişleri Bakanlığının bilgisi altında yapılır.

Yukarıdaki fıkrada yazılı bakanlık, daire, kuruluş, idare, teşebbüs, banka ve derneklerin dış temaslar için Türkiye Cumhuriyetini temsil yetkisine sahip olmaksızın resmî görevle Türkiye dışına çıkacak mensupları Türkiye dışına çıkmadan önce Dışişleri Bakanlığı ile temas ederler; dışardaki görevleri süresince en yakın Türk diplomatik temsilciliği veya konsolosluk heyeti ile irtibatlarını muhafaza ederler; ve bu gibi dış temasların cereyanı ve sonucu hakkında Dışişleri Bakanlığına bilgi verilir.

7. İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilâtı (O.C.D.E.) nezdindeki Türkiye daimî delegeliği ile ticaret ve gümrük tarifeleri Genel Anlaşmasına (GATT) ilişkin temas ve mümasebetleri yürüten Türk heyeti, Dışişleri Bakanlığına bağlanmışlardır.

(Teklif)

MADDE 2. — Genel olarak Türkiyenin' milletlerarası iktisadi münasebetlerinde ve özellikle, dış yardımların sağlanması ile ilgili temas ve müzakerelerde takibedilmesi gerekli hedeflerin tesbiti konusunda Bakanlıklararası Dış İktisadi Münasebetler Komitesi kurulmuştur. Dış iktisadi münasebetlerin değişik veçhelerinin koordinasyonu bu komite eliyle sağlanır.

Komite, Başbakanlıkça Devlet Plânlama Teşkilâtı, Dışişleri, Maliye ve Ticaret bakanlıkları ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Genel Müdürlüğü temsilcilerinden kuruludur. Komite, gerekli gördüğünde, diğer bakanlık ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından temsilei davet edebilir.

Komitenin Dışişleri Bakanlığına bağlı bir daimî sekreterliği vardır. Daimî sekreter, Dışişleri Bakanlığı meslek memurları arasından Dışişleri Bakanınca, Maliye ve Ticaret bakanlarıyla mutabık kalınmak suretiyle atanır. Daimî sekreter komitenin üyesidir.

Komiteye, Başbakan veya onun göstereceği Devlet Bakanı ve Başbakan yardımcısı veya Devlet Bakanı veyahut Dışişleri Bakanı başkanlık eder. Başkanın bulunmadığı zaman başkanlık görevini komite üyesi olan en kıdemli memur yapar.

Diplomatik ve konsüler temsileiliklerin açılması ve bağlantısı.

MADDE 3. — Bakanlar Kurulu, bir kararname ile, yabancı devletler nezdinde Büyükelçilik veya elçilik açmaya veya akredite etmeye, bir yabancı devlet büyükelçilik veya elçiliğini Türkiye Cumhuriyetinin hak ve menfaatlerini korumakla görevlendirmeye ve milletlerarası kurumlar nezdinde daimî temsileilik kurmaya yetkilidir. Daimî temsileilik, büyükelçilik veya elçilik seviyesinde olur. Bu fıkrada yazılı temsileiliklere diplomatik temsileilikler denir; bunlar Dışişleri Bakanlığına bağlıdır.

Dışişleri Bakanlığı, yabancı devletler ülkesi üzerinde başkonsolosluk, konsolosluk, fahrî başkonsolosluk ve fahrî konsolosluklar kurmaya ve yabancı devletler nezdinde akredite büyükelçilik ve elçiliklere konsolosluk görevleri

(Geçici Komisyonun değişikliği)

Bakanlıklararası Dış İktisadi Münasebetler Komitesi

MADDE 2. — Genel olarak Türkiye Cumhuriyetinin milletlerarası iktisadi münasebetlerinde ve özellikle, dış yardımların sağlanması ile ilgili temas ve müzakerelerde takibedilmesi gerekli hedeflerin tesbiti konusunda bakanlıklararası Dış İktisadi Münasebetler Komitesi kurulmuştur. Bu komite, dış iktisadi münasebetlerin değişik vecibelerinin koordinasyonunda faaliyet gösterir ve bu alanda Hükümetçe verilecek görevleri de yerine getirir.

Komite, Başbakanlık Devlet Plânlama Teşkilâtı, Dışişleri, Maliye ve Ticaret bakanlıkları ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Genel Müdürlüğü temsilcilerinden kuruludur. Komite, gerekli gördüğünde, diğer Bakanlık ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından temsilei davet edebilir.

Komitenin Dışişleri Bakanlığına bağlı bir daimî sekreterliği vardır. Daimî sekreter, Dışişleri Bakanlığı meslek memurları arasından Dışişleri Bakanınca, Maliye ve Ticaret Bakanlarıyla mutabık kalınmak suretiyle atanır. Daimî sekreter komitenin üyesidir.

Komiteye, Başbakan veya onun göstereceği Devlet Bakanı ve Başbakan yardımcısı veya Devlet Bakanı veyahut Dışişleri Bakanı başkanlık eder. Başkanın bulunmadığı zaman Başkanlık görevini, Başkanın uygun göreceği Komite üyelerinden biri yapar.

(Teklif)

vermeye yetkilidir. Başkonsolosluk, konsolosluk, fahrî başkonsolosluk ve fahrî konsolosluklar, ülkesi üzerinde buldukları devlet mezdinde Türkiye Cumhuriyetini temsil eden büyükelçilik veya elçiliğe bağlıdırlar. Bunlar yazışmalarını doğrudan doğruya Dışişleri Bakanlığı ile ve bu bakanlıkça tesbit edilecek hallerde, sözü geçen bakanlığa bilgi vermek şartıyla, diğer bakanlıklarla yaparlar.

Dışişleri Bakanlığı memurları dışındaki memurların diplomatik temsilcilik şefliğine atanması.

MADDE 4. — Dışişleri Bakanlığı memurları dışındaki kamu hizmeti görevlilerinin büyükelçilik, elçilik veya daimi temsilcilik görevine Bakanlar Kurulu kararnamesiyle atanmaları, Dışişleri Bakanlığı meslek memurlarının bu görevlere atanmaları için gerekli derecelere erişmiş olmalarına bağlıdır.

1 nci fıkra gereğince Silâhlı Kuvvetler ve jandarma mensuplarının bu görevlere atanmalarında 25 Mayıs 1955 tarihli ve 6577 sayılı Kanunla değiştirilmiş 19 Mayıs 1928 tarihli ve 1218 sayılı Kanun hükümleri saklıdır.

Silâhlı Kuvvetler ve jandarma mensupları dışındaki kamu hizmeti görevlilerinin 1 nci fıkra gereğince atanmaları, Dışişleri Bakanlığı meslek memurları kadrolarından yapılır. Ancak, bu memurlar, mensuboldukları bakanlık, daire, idare, kurul, teşebbüs, kurum veya kuruluştaki kadrolarını bütün müktesep haklarıyla birlikte muhafaza ederler; sadece aylık ve kıdem tazminatlarını ve aylıklarına bağlı diğer istihkaklarını yeni geçtikleri Dışişleri Bakanlığı kadrolarından alırlar.

Bu memurların atandıkları dış görevin sona ermesiyle birlikte, bunlar mensuboldukları bakanlık, daire, idare, kurul, teşebbüs, kurum veya kuruluştaki kadrolarına kazandıkları haklarla dönerler.

Diplomatik temsilciliklerde uzman memurlar :

MADDE 5. — Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçilik ve elçilikleri nezdinde özel kanunlar-

(Geçici Komisyonun değişikliği)

Dışişleri Bakanlığı memurları dışındaki memurların diplomatik temsilcilik şefliğine atanmaları

MADDE 3. — Dışişleri Bakanlığı memurları dışındaki memurların büyükelçilik, elçilik veya daimî temsilcilik görevine Bakanlar Kurulu kararnamesiyle atanmaları, Dışişleri Bakanlığı meslek memurlarının bu görevlere atanmaları için gerekli derecelere erişmiş olmalarına bağlıdır.

Yukardaki fıkroda söz konusu atamalar, Dışişleri Bakanlığı meslek memurları kadrolarından yapılır. Ancak, bu memurlar, mensuboldukları Bakanlık, daire, idare, teşebbüs, kuruluş ve kurumdaki bütün müktesep haklarını muhafaza ederler; sadece, aylık ve kıdem tazminatlarını ve aylıklarına bağlı diğer istihkaklarını yeni geçtikleri Dışişleri Bakanlığı kadrolarından alırlar. Bu memurların atandıkları dış görevin sona ermesiyle birlikte, bunlar, mensuboldukları Bakanlık, daire, idare, teşebbüs, kuruluş veya kurumdaki kadrolarına, dış görev sırasında kazandıkları haklarla dönerler.

25 Mayıs 1955 tarihli ve 6577 sayılı Kanunla değiştirilmiş olan 19 Mayıs 1928 tarihli ve 1218 sayılı Kanun hükümleri saklıdır.

(Teklif)

(Geçici Komisyonun değişikliği)

la belirtilen bakanlıkların uzmanlık alanına giren konularda ve büyükelçilik veya elçilik makamının emrinde olarak görev yapmak üzere, müşavirlik, ataşelik, öğrenci müfettişliği ile turizm ve tanıtma bürosu müdürlüğü kurulması, Bakanlar Kurulu kararnamesiyle olur.

Dışişleri Bakanlığı dışında kalan Bakanlıklar, kanunda veya daimî temsileliliği kuran kararnamede belirtilmesi halinde, milletlerarası kurul ve kurumlar nezdindeki daimi temsileliliklerde, daimi temsilelilik makamının emrinde olmak üzere, daimi temsilci yardımcısı müşavir ve ataşeleri ve bunların yardımcılarını, kendi bakanlıklarına ait dış teşkilât kadrolarından atamaya yetkilidirler. Daimi temsilci yardımcılığına yapılacak atamalar Bakanlar Kurulu kararnamesiyle; bu fıkrada söz konusu diğer atamalar ise müşterek kararname ile olur.

1 nci ve 2 nci fıkralarda yazılı daimi temsilci yardımcısı, müşavir, ataşe, öğrenci müfettişi ve turizm ve tanıtma bürosu müdürleri, bağlı buldukları diplomatik temsilelilik şefinin bilgisi altında, aid oldukları bakanlıklarla teknik ve idari işlerle ilgili olarak yazışma yetkisine sahiptirler.

Geçici temsilciler ve temsilci heyetleri.

MADDE 6. — Yabancı bir Devlet veya milletlerarası kurul nezdinde veyahut milletlerarası bir konferans veya toplantıda Türkiye Cumhuriyetini temsil yetkisine sahibolarak Bakanlar Kurulu kararnamesiyle geçici olarak belli bir görevle görevlendirilen temsilciler veya temsilci heyetleri başkanları, Devleti bağhyacak hususlarda emir ve talimatı, Dışişleri Bakanlığı kanaliyle alır ve yazışmalarını bu bakanlık vasıtasıyla yaparlar.

1 nci fıkrada söz konusu temsilci heyeti başkanı, Dışişleri Bakanı veya Dışişleri Bakanlığı memurlarından biri değilse, bu heyette Dışişleri Bakanlığı her halde temsil edilir.

1 nci fıkrada söz konusu temsilci heyeti, ticari nitelikte bir müzakere için görevlendirilmişse, bu heyetin başkanlığının Ticaret Bakanı veya Ticaret Bakanlığı memurlarından biri tarafından deruhte edilmemiş olması takdirinde, zikri geçen Bakanlık bu heyette her halde temsil edi-

(Teklif)

(Geçici Komisyonun değiştirisi)

lır. Bunun gibi, böyle bir temsilci heyetinin ticari konuların dışında kalan iktisadi konularla da görevli olması halinde, bu heyetin başkanlığının Maliye Bakanı veya Maliye Bakanlığı memurlarından biri tarafından deruhde edilmemiş olması halinde, zikri geçen Bakanlık bu heyette her halde temsil edilir.

M. İ. İ. T. Genel Sekreterliği

MADDE 7. — Maliye Bakanlığında Hazine Genel Müdürlüğüne bağlı olarak bir Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilâtı Genel Sekreterliği kurulmuştur.

Maliye Bakanlığı Hazine Genel Müdürü, aynı zamanda, Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilâtı Genel Sekreteridir.

1 nei fıkrada söz konusu Teşkilâtın merkez kadroları ile yurt dışındaki diplomatik temsilciliklerde kullanabileceği kadrolar, ilişik (1) sayılı cetvelde gösterilmiş olup, bunlar, 30 Haziran 1939 tarihli ve 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin ilgili Bakanlığa ait kısmına eklenmiştir.

Dışişleri Bakanlığına eklenen kadrolar

MADDE 8. — 30 Haziran 1939 tarihli ve 3656 sayılı Kanuna ek (1) sayılı cetvelin Dışişleri Bakanlığının kısmına, ilişik (2) sayılı cetveldeki kadrolar eklenmiştir.

Özel kanunu gereğince diplomatik temsilcilikler nezdinde müşavir veya atase veya benzeri memurlar bulundurmaya yetkisine sahip olmayan bakanlıkların memurları, gerekli görüldüğü takdirde, Dışişleri Bakanlığının kadrolarına nakil suretiyle atanabilirler. Bu takdirde çıkarılması gereken kararname bir müşterek kararname ise, bu kararname Dışişleri Bakanınca da imzalanır. Bu atanmaların yapılabileceği kadrolar ilişik (3) sayılı cetvelde gösterilmiş olup, bunlar 30 Haziran 1939 tarihli ve 3656 sayılı Kanuna ek (1) sayılı cetvelin Dışişleri Bakanlığının kısmına eklenmiştir.

Dış Maaşlar

MADDE 9. — İlişik (1), (2) ve (3) sayılı cetvellerdeki kadrolardan dış görevlere atanan memurların maaşları, 21 Şubat 1963 tarihli ve 212

(Teklif)

sayılı Kanunla değiştirilmiş 28 Temmuz 1946 tarihli ve 4991 sayılı Kanuna göre ödenir.

Maliye Bakanlığı ile ilgili olarak yeniden yürürlüğe konulan hükümler

MADDE 10. — Maliye Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri hakkındaki 29 Mayıs 1936 tarihli ve 2996 sayılı Kanunun 29 Mayıs 1946 tarihli ve 4910 sayılı Kanunla değiştirilmiş 11 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

«Madde 11. — Hazine Genel Müdürlüğü ve Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilâtı, Hazine muamelelerini yapmak, Hazine mevcutlarını nemalandırmak, Hazinesinin doğrudan doğruya iştiraki bulunan müessese ve teşekküllerde hissedarlık sıfatının icabettirdiği muameleleri yapmak, Hazine esham ve tahvilât cüzdanını ve Hazinece muhafazası icabeden kıymetli ayınları muhafaza ve idare etmek, her türlü âmme istikrazları ile ilgili ihraç, tediye, itfa ve kayıt işlerini yapmak, Devletçe verilen kefalet, tâviz ve yapılan ikrazata mütaallik muameleleri ifa etmek. Devletin yabancı memleketlerdeki bütçe ile ilgili ödemelerini yapmak, Darphane, Amortisman ve Kredi Sandığı; menkul kıymetler ve kambiyo borsası ile Hazinesinin münasebetlerini tanzim ve idare etmek, bunların muamelelerini murakabe etmek, kambiyo kontrolüne ait esasları hazırlamak ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve tâyin veya teşkil edeceği diğer merciler vasıtasıyla tatbikatını tanzim ve idare etmek, Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanununun tatbikatını takip ve bu kanunun mali hükümlerine ait tatbikatı tanzim ve murakabe etmek, Petrol Kanununun vergi mevzuları dışında Maliye Bakanlığına verdiği vazifeleri ifa etmek, tediye muvazenesinin hazırlanmasında tatbik olunacak esasları tesbit, bu esaslara göre Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile müştereken tediye muvazenesini ihzar eylemek, kısa, orta ve uzun vâdeli kredilerle faiz hadlerini memleket ekonomisinin icaplarına göre tanzim ve mevduatın korunması için lüzumlu esasları tesbit ve bu hususta Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile birlikte gerekli tedbirleri ittihaz etmek, Bankalar Kanununun tatbikatını tanzim ve idare etmek, bankaları murakabe eylemek, İktisadi Devlet

(Geçici Komisyonun Değiştirisi)

Maliye Bakanlığı Hazine Genel Müdürlüğü ve Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilâtı Genel Sekreterliğinin görevleri

MADDE 4. — 1. Maliye Bakanlığının kuruluş ve görevleri hakkındaki 29 Mayıs 1936 tarihli ve 2996 sayılı Kanunun 29 Mayıs 1946 tarihli ve 4910 sayılı Kanunun 3 ncü maddesiyle değiştirilmiş 11 nci maddesinin 6 Temmuz 1960 tarihli ve 13 sayılı Kanunla değiştirilmeden önce yürürlükte olan metni yeniden yürürlüğe konulmuştur. Ancak, 6 Temmuz 1960 tarihli ve 13 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra yürürlüğe girmiş olan kanunlarla yapılmış yürürlükteki sair değişiklikler saklıdır.

2. Maliye Bakanlığının kuruluş ve görevleri hakkındaki 29 Mayıs 1936 tarihli ve 2996 sayılı Kanunun 11 nci maddesinin yukardaki bend gereğince yeniden yürürlüğe konulan metnine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

«Hazine Genel Müdürlüğü ve Milletlerarası İktisadi İşbirliği halinde, milletlerarası münasebetlerin gerektirdiği işlemlerden ticari nitelikte olanların dışında kalan iktisadi alandaki işlemler ve - kültürel yardımlar hariç - teknik yardımla ilgili milletlerarası münasebetlerin gerektirdiği işlemleri yerine getirmekle de görevlidir.»

3. 30 Haziran 1939 tarihli ve 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Maliye Bakanlığına ait kısmında yazılı «Dış temsilcilikler» kadroları kaldırılmış ve yerlerine ek (1) sayılı cetvelde yazılı yurt dışı görev kadroları eklenmiştir.

(Teklif)

Teşekküllerinin ve diğer kamu iktisadi teşebbüslerinin yetkili organları tarafından tasdik edilmiş bütçelerini ve iş programlarını umumi, malî ve iktisadi muvazene bakımından kıymetlendirmek, hususî bütçelerin umumi muvazene ile nakdî durumu ve para politikası bakımından ahenğini sağlamak, Maliye Bakanlığının diğer yetkili daireleriyle işbirliği halinde, milletlerarası münasebetlerin gerektirdiği iç tasarruf ve işlemlerden ticari nitelikte olanların dışında kalan iktisadi alandaki işlemler ve teknik yardımla ilgili milletlerarası münasebetlerin gerektirdiği iç işlemleri yerine getirmek görevleriyle ödevlidir.»

Ticaret Bakanlığı ile ilgili olarak yeniden yürürlüğe konulan hükümler

MADDE 11. — Ticaret Bakanlığının Teşkilât ve Vazifelerine dair 27 Mayıs 1939 tarihli ve 3614 sayılı Kanunun 7 neî maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

«Dış Ticaret Dairesi Reisliği»

Madde 7. — Dış Ticaret Dairesi Reisliği, dış ticaret münasebetlerinin tanzimine ve ticaret mukavele ve anlaşmaları akdine ait esasları tesbit ve bu mukavele ve anlaşmaların tatbikini ve dış ticaret münasebetlerinin inkişafını temine ya-

(Geçici Komisyonun değişikliği)

Dışişleri Bakanlığı için eklenen kadrolar

MADDE 5. — 30 Haziran 1939 tarihli ve 3656 sayılı Kanuna ek (1) sayılı cetvelin Dışişleri Bakanlığı kısmına, ek (2) sayılı cetveldeki kadrolar eklenmiştir.

Özel kanunu gereğince diplomatik temsilcilikler ve konsolosluk heyetleri nezdinde 1 neî maddenin 4 neî bendinde yazılı müşavir, Ataşec ve sair memurları bulundurmaya yetkisine sahip olmıyan bakanlıkların memurları, gerekli görüldüğü takdirde, Dışişleri Bakanlığı kadrolarına nakil suretiyle atanabilirler. Bu takdirde çıkarılması gereken kararname bir ortak kararname ise, bu kararname Dışişleri Bakanınca da imzalanır. Bu atanmaların yapılabileceği kadrolar ek (3) sayılı cetvelde gösterilmiş olup, bunlar 30 Haziran 1939 tarihli ve 3656 sayılı Kanuna ek (1) sayılı cetvelin Dışişleri Bakanlığı kısmına eklenmiştir.

Ticaret Bakanlığıyla ilgili olarak yeniden yürürlüğe konulan hükümler; kadrolar

MADDE 6. — 1. Ticaret Bakanlığının teşkilât ve vazifelerine dair 27 Mayıs 1939 tarihli ve 3614 sayılı Kanunun 7 neî maddesinin 6 Temmuz 1960 tarihli ve 13 sayılı Kanunla değiştirilmeden önce yürürlükte olan metni yeniden yürürlüğe konulmuştur. Ancak, 6 Temmuz 1960 tarihli ve 13 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra yürürlüğe girmiş olan kanunlarla yapılmış yürürlükteki sair değişiklikler saklıdır.

(Teklif)

riyacak tedbirleri ihzar ve tatbik eylemek, ithalât ve ihracat programları hazırlamak ve tatbik etmek, ticaret bilânçosu ile ilgili tedbirleri almak, dış ticaret mübadelelerini ihlâl eder mahiyetteki hareketleri takip ve tesbit ve icabında alınacak tedbirleri ve vazifeleri diğer mercilerle birlikte tâyin etmek, iç ve dış ticari ve iktisadi hareketleri takip ve bu faaliyetlerle ilgil müesseselere gerekli müzaheretle bulunmak, umumiyetle sergi ve fuarları teşvik, himaye ve bunlara iştirak etmek ve bu mahiyetteki tanıtma ve propaganda faaliyetlerinde bulunmak, yabancı memleketlerdeki müşterek ticaret odaları faaliyetlerini takip ve bunlara yardımcı olmak, yabancı memleketlerdeki ticaret müşavir ve ataşeliklerinin çalışmalarını takip ve tanzim etmekle görevlidir.»

Değiştirilen hüküm

MADDE 12. — 31 Mayıs 1963 tarihli ve 244 sayılı Kanunun 4 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

«Andlaşmalarla ilgili belgelerin hazırlanması

Madde 4. — 1 nei, 2 nei ve 3 nü maddeler gereğince kanun tasarılarını ve kararname tasarılarını ve 2 nei maddenin 2 nei fıkrası gereğince Millet Meclisi ile Cumhuriyet Senatosunun bilgisine sunulacak olan andlaşmaların bu Meclislerin Başkanlıklarına arz yazılarını hazırlamak görevi, Dışişleri Bakanlığınca yerine getirilir.

Yetki belgesi, onaylama belgesi, onaylama belgesinin alınıp verilmesi veya sadece verilmesi tutanağı ve değişik şekillerdeki andlaşmaların metinleri gibi milletlerarası hukukun veya tatbikatın gerektirdiği her türlü belgelerin asıl veya örneklerini hazırlamak, Türkiye Cumhuriyeti

M. Meclisi

(Geçici Komisyonun değişikliği)

2. 30 Haziran 1939 tarihli ve 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Ticaret Bakanlığına ait kısmına ek (4) sayılı cetvelde yazılı kadrolar eklenmiştir.

Dış aylıklar

MADDE 7. — Ek (1), (2), (3) ve (4) sayılı cetvellerdeki kadrolardan dış görevlere atanan memurların aylıkları, 21 Şubat 1963 tarihli ve 212 sayılı Kanunla değiştirilmiş 28 Temmuz 1946 tarihli ve 4991 sayılı Kanuna göre ödenir.

Değiştirilen hüküm

MADDE 8. — 31 Mayıs 1963 tarihli ve 244 sayılı Kanunun 4 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

«Andlaşmalarla ilgili belgelerin hazırlanması

Madde 4. — 1 nei, 2 nei ve 3 nü maddeler gereğince kanunu tasarılarını ve kararname tasarılarını ve 2 nei maddenin 2 nei fıkrası gereğince Cumhuriyet Senatosu ile Millet Meclisinin bilgisine sunulacak olan andlaşmaların bu Meclislerin Başkanlıklarına sunma yazılarını hazırlamak görevi, Dışişleri Bakanlığınca yerine getirilir.

Yetki belgesi, onaylama belgesi, onaylama belgesinin alınıp verilmesi veya sadece verilmesi tutanağı ve değişik şekillerdeki andlaşmaların metinleri gibi milletlerarası hukukun veya tatbikatın gerektirdiği her türlü belgelerin asıl veya örneklerini hazırlamak, Türkiye Cumhuriyeti

(S. Sayısı : 741)

(Teklif)

adına yapılan anlaşmaları milletlerarası kurullarda tescil ettirmek ve Türkiye Cumhuriyeti adına yapılmış veya yapılacak anlaşmaların resmî cisilini tutmak Dışişleri Bakanlığının görevidir.»

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 13. — 31 Mayıs 1949 tarihli ve 5412 sayılı Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilâtı hakkındaki Kanun, bu kanunu değiştiren 27 Şubat 1951 tarihli ve 5743 sayılı Kanun, 4 Haziran 1952 tarihli ve 5945 sayılı Kanun ve 6 Temmuz 1960 tarihli ve 13 sayılı Kanun ile yukarıdaki maddeler hükümlerine aykırı bütün hükümler yürürlükten kaldırılmıştır.

Mevcut memurların nakli

GEÇİCİ MADDE — 6 Temmuz 1960 tarihli ve 13 sayılı Kanuna ilişik ve işbu kanunun 13 ncu maddesiyle kaldırılmış olan (2) sayılı cetveldeki kadroları halen işgal etmekte bulunanlar, işbu kanuna ekli (1) sayılı cetveldeki kadrolara yeni unvanları ile nakledilirler.

Yürürlüğe giriş

MADDE 14. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 15. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

(Geçici Komisyonun değişikliği)

yeti adına yapılan anlaşmaları milletlerarası kurullarda tescil ettirmek ve Türkiye Cumhuriyeti adına yapılmış veya yapılacak anlaşmaların resmî sicilini tutmak, Dışişleri Bakanlığının görevidir.»

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 9. — 8 Temmuz 1948 tarihli ve 5250 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi, 31 Mayıs 1949 tarihli ve 5412 sayılı Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilâtı hakkındaki Kanun, bu kanunu değiştiren 27 Şubat 1951 tarihli ve 5743 sayılı Kanun, 4 Haziran 1952 tarihli ve 5945 sayılı Kanun, 6 Temmuz 1960 tarihli ve 13 sayılı Kanun ile yukarıdaki maddeler hükümlerine aykırı bütün genel ve özel hükümler yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici hükümler

GEÇİCİ MADDE 1. — 30 Ocak 1963 tarihli ve 395 sayılı Kanunla 30 Haziran 1939 tarihli ve 3656 sayılı Kanunun Maliye Bakanlığı kısmına eklenmiş olup işbu kanunun 4 ncü maddesinin 3 ncü bendiyle kaldırılmış olan kadroları işbu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte işgal etmekte bulunanlar, işbu kanuna ekli (1), (3) ve (4) sayılı cetvellerdeki kadrolara yeni unvanları ile nakledilirler.

2. İşbu kanunun yürürlüğe girmesinden önce Maliye Bakanlığı ve Ticaret Bakanlığı ile bu bakanlıklara bağlı temsilcilik ve misyonlar tarafından yürütülen dış temaslara, milletlerarası anlaşma müzakerelerine ve akdine dair bütün evrak ve belgeler, Dışişleri Bakanlığına veya bu bakanlıkça gösterilecek diplomatik temsilciliklere devrolunur.

Yürürlük

MADDE 10. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütülme

MADDE 11. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Teklîfe bağılı cetveller

[1] SAYILI CETVEL

Maliye Bakanlığı Hazine Genel Müdürlüğü
Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilâtı

D.	Görevin adı	Aded	Aylık Tl.	D.	Görevin adı	Aded	Aylık Tl.
<i>A - Merkez kadroları</i>				3	Daimî Temsilci Yardımcısı, Müşavir	4	1 500
2	Genel Sekreter	1	1 750	4	Müşavir (İkisi Ticaret Ba- kanlığına ait)	5	1 250
6	Özel Kalem Müdürü	1	950	5	Müşavir (Üçü Ticaret Ba- kanlığına ait)	9	1 100
4	Daire Başkanı	2	1 250	6	Müşavir (Biri Ticaret Ba- kanlığına ait)	6	950
5	Uzman (Biri Ticaret Bakan- lığına ait)	3	1 100	7	Ataşe (Biri Ticaret Bakan- lığına ait)	6	800
6	Başraportör (Biri Ticaret Bakanlığına ait)	3	950	9	Ataşe Yardımcısı (Biri Ti- icaret Bakanlığına ait)	6	800
<i>B - Yurt dışı kadrolar</i>							
2	Daimî Temsilci Yardımcısı	2	1 750				

[2] SAYILI CETVEL

D.	Görevin adı	Aded	Aylık Tl.
<i>Dışişleri Bakanlığı Meslek memurları kadrolarına eklenen kadrolar</i>			
1	Daimî Temsilci	3	2 000
2	Daimî Temsilci Yardımcısı	3	1 750
3	Daimî Temsilci Yardımcısı	3	1 500

[3] SAYILI CETVEL

<i>Dışişleri Bakanlığı kadrolarına eklenen Müşavirlik kadroları</i>				D.	Görevin adı	Aded	Aylık Tl.
5	Bayındırlık Müşaviri	1	1 100	5	Sanayi Müşaviri (Biri Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlı- ğına aittir)	3	1 100
5	Sağlık Müşaviri	1	1 100	7	Gümrük Ataşesi	2	800
5	Gümrük Müşaviri	2	1 100	7	Tarım Ataşesi	3	800
5	Tarım Müşaviri	3	1 100	7	Çalışma Ataşesi	4	800
5	Ulaştırma Müşaviri	2	1 100	7	Sanayi Ataşesi (İkisi Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan- lığına aittir)	5	800
5	Çalışma Müşaviri	4	1 100				

(Geçici Komisyonun deęiřtiriřine bağlı
cetveller)

EK (1) SAYILI CETVEL

Maliye Bakanlığı yurt dışı görev kadroları

D.	Görevin adı	Aded	Aylık
2	Daimi Temsilci Yardımcısı	2	1 750
3	Daimi Temsilci Yardımcısı	4	1 500
4	Maliye Müşaviri	5	1 250
5	» »	16	1 100
6	» »	6	950
7	Maliye Ataşesi	14	800
8	» »	7	700
9	» » Yardımcısı	7	600
11	İdari Memur	2	450

EK (2) SAYILI CETVEL

*Dışışleri Bakanlığı meslek memurları
kadrolarına eklenen kadrolar*

1	Bykli	2	2 000
2	Birinci Sınıf Ortaeli	12	1 750

EK (3) SAYILI CETVEL

*Dışışleri Bakanlığı kadrolarına eklenen
müşavirlik ve ataşelik kadroları*

5	Teknik Müşavir	6	1 100
7	Teknik Ataşe	6	950

EK (4) SAYILI CETVEL

*Ticaret Bakanlığı yurt dışı görev kadrolarına
eklenen kadrolar*

2	Daimi Temsilci Yardımcısı	1	1 750
3	Daimi Temsilci Yardımcısı	1	1 500
4	Ticaret Müşaviri	1	1 250
5	» »	3	1 100